

Durata construcției

Lucrarea începută la Aprilie 1891 s'a terminat la Octombrie 1891 de când și funcționează. Până în prezent nu s'a curățit încă filtrele, de orice apa eșită de sub straturile filtrante este încă foarte limpede.

Costul resumat al alimentației.

In resumat alimentația a costat :

Castelul de apă	23694,31
Casa pompei	12555,80
Reservoriile metalice, conductele, motorul și indicatorul electric de nivel	50390,13
Basinurile de filtrat cu împrejmuirea	68813,17
Total	155.453,41

E. Brăescu inginer-șef.

CUM SUNT ALCATUITE ȘI CUM SE APLICA LA NOI CAIETELE DE SARCINE

ȘI

CUM AR TREBUI SĂ SE ALCĂTUEASCĂ ȘI SĂ SE APLICE

Conferință ținută în localul Societății politecnice de d-nu inginer C. Guran, vice-președinte al Societății, în ședințele din 4, 13 și 15 Mai 1892, urmare).

Ședința din 13 Mai.

*Domnule Președinte,
Scumpi colegi,*

Aș fi dorit să vă vorbesc de partea a doua a conferinței mele, după ce Adunarea Generală s'ar fi pronunțat asupra propunerii, ce am avut onoare a vă face terminând prima parte a conferinței.

Aceasta, atât pentru că,—în cazul când Dv. n'ați recunoscut utilitatea studierii modificării caietelor de sarcine,—partea a doua a conferinței mele nu mai are nici un interes practic; cât și pentru că, temându-mă de rigorea dicătoarei franceze : „*la critique est facile mais l'art est difficile*,—după ce am făcut în cât-va critica *caietelor de sarcine, condițiuni generale*,—voiam a întârzi cât mai mult îndeplinirea sarcinei ce mi luasem: de a vă face propuneri relative la modul cum cred că ar trebui alcătuite caietele de sarcine.

Așa că, nici astăzi, nu m'aș fi încercat a vă face propunerile mele, de nu m'aș fi bizuit pe indulgența și buna-voința Dv., (în speranța că vă veți aduce aminte tot de o dicătoare franceză, care dice : *Qui fait ce qu'il peut fait ce qu'il doit*), și nu mi-aș fi dis că: îndeplinirea datoriei trebuie să trecă înainte de toate.

Mi veți permite dar, scumpi colegi să mă achit, în măsura puterilor mele, de îndatorirea ce am luat și intrând în subiect să vă spun,

Cum ar trebui să se alcătuiască și să se aplice caietele de sarcine.

Pentru a răspunde acestei întrebări trebuie să desleg mai întâiu o altă întrebare și adică să definesc ce este un caiet de sarcine.

Definițiunile fiind, pentru mine, lucrul cel mai greu,

am vrut să mă scap de această sarcină și am alergat să caut definițiunea în dicționare.

Eacă definițiunile ce am găsit.

După *Dictionnaire de l'Académie française, Cahier des charges* este: *État des clauses et conditions auxquelles sera faite une adjudication publique.*

După *Littre*, cam acelaș lucru :

État des clauses et conditions d'une adjudication publique,

După *Bescherelle*,

Cahier des charges est l'acte dressé pour arriver a une vente ou adjudication publique et qui contient les principales conditions que doivent accepter les adjudicataires. Le cahier des charges est l'acte qui forme le contrat entre les parties.

Și în fine după D. Debeauve, *cahier des charges est l'acte qui énonce les conditions d'une entreprise de travaux publics, d'une concession, d'une vente d'un bail.*

Acestea fiind definițiunile, ce am găsit în cărțile ce am avut la îndemână, și cea mai complectă părăndu-mi-se aceea a d-lui Bescherelle, am adoptat'o pe acesta.

Dar, așa cum era, această definițiune era neîndeștulătoare pentru a mă călăuzi în încercarea mea de a vă spune cum ar trebui să se alcătuească caetele de sarcine. Și a trebuit să o complected, căutând a mi da seama de însemnătatea vorbeii *contract*, în materia de drept.

Eacă ce am găsit în Codul civil :

Art. 942. Contractul este accordul între două sau mai multe persoane, spre a constitui sau a stinge între dênsele un raport juridic.

Art. 943. Contractul este bilateral sau synallagmatic, când părțile se obligă reciproc una către alta.

Art. 944. Contractul este unilateral, când una sau mai multe persoane se obligă către una sau mai multe persoane, fără ca acestea din urmă să se oblige.

N'am avut se staū mult la indoială în ce priveste diferențierea felului de contract, căci D. Aucoc explică clar, în conferințele sale, că e vorba de un contract synallagmatic, dicēnd, sub titlul: *Situation respective de l'état et de l'entrepreneur* :

Les marchés de travaux publics engagent l'entrepreneur d'une part, l'état de l'autre. L'un doit livrer son ouvrage exécuté, dans certaines conditions, l'autre doit payer le prix convenu. Il y a donc là un contrat synallagmatic qui lie également les deux parties, qui crée à chacune d'elles des droits et des obligations. L'État, pas plus que l'entrepreneur ne peut se dégager de ses obligations sans indemniser l'autre partie du préjudice qu'il lui causerait et le règlement de l'indemnité donnerait lieu à une action devant les tribunaux compétents. Les principes généraux du Code civil sur les obligations sont applicables en pareil cas sauf les dérogations qui auraient pu y être apportées par les conventions faites entre les parties.

Pot dér complecta definițiunea mea dicēnd că: *In cestiune de lucrări publice, caietul de sarcine trebuie să fie un contract, care să lege pe cele două părți adică pe Stat și pe întreprinzător, creându-le fie-căruia drepturi și datorii.*

Ca călăuză, pentru a putea specifica drepturile și datoriele, am mai găsit, tot în codul civil, următoarele dispozițiuni:

Art. 945. Contractul oneros este acela în care fie-care parte voește a 'și procura un avantajii.

Art. 947. Contractul cu titlul oneros este *comutativ* atunci când obligațiunea unei părți este echivalentele obligațiunei celei alte.

Contractul este *aleatorii* când echivalențul depinde pentru una sau toate părțile de un eveniment incert.

Și de data acēsta mi s'a părut că aș avea elementele necesare și îndestulătoare atât pentru a da o definițiune complectă a caietelor de sarcine, condițiuni generale, cât și pentru a răspunde întrebării care face obiectul părții a doua a conferinței mele dicēnd că: *In cestiune de lucrări publice, Caietele de sarcine, ca și un contract ar trebui :*

se fiă alcătuite așa în cât să lege atât pe Stat cât și pe întreprinzător, creându-le fie-căruia drepturi și datorii, în scop de a asigura cea mai bună executare a lucrărilor, în condițiunile cele mai avantajoase pentru ambele părți,

și se fiă aplicate în lola rigórea lor, cu bună credință și fără părtinire: nici pentru întreprinzător, derogând în favórea lui de la prevederile stipulate, nici contra lui, prin exigențe esagerate, fără utilitate pentru lucrări.

Cu acest răspuns conferința mea ar fi isprăvită, Domnilor, de nu m'aș teme că mi se va dice; răspunsul D-tale e bun în theorie, dar în practică nu

póte fi realizat fără a da loc la critice tot atât de accerbe ca cele ce D-ta ai făcut actualelor *condițiuni generale*, în prima parte a conferinței.

Pentru a răspunde acestei obiecțiuni, mă ved dar obligat de a continua conferința, cu speranță de a vă putea proba că, cu bună voință, lucrul e posibil și, fără prea mare bătae de cap.

Și ca probă vă voi face propunerile melle relative la uă nouă întocmire de *Caete de sarcine, Condițiuni generale*.

Pentru a simplifica lucrul, mă voi mulțumi a face uă compilațiune a diferitelor caiete de sarcine.

Aceasta, atât pentru uă mai mare ușurință, cât și pentru a putea vedea în treacăt dispozițiunile cari au existat deja și au fost modificate în urmă, ca nedrepte, vătămătoare sau inutile.

Voiu face, cu alte cuvinte, cea ce face profesorul de phisică, spre esemplu, când descrie toate căldările cu aburi întrebuințate de la întâia invențiune și până în present, fiă ele bune sau rele, în scop numai de a evita elevilor sei încercări inutile, făcute deja de alții fără folos. Și, ca și el, voiu avea grijă, nu numai a vă face istoricul, ci și a vă ruga se treceți la museul de antichități uă sumă de dispozițiuni vițioase.

Căci dispozițiuni vițioase furnică, Domnilor, nu numai în caietele noastre de sarcine ci și în alle celor alte țeri.

Dar, pentru a reveui la cestiune, mă voiu mulțumi, dic, a face compilațiunea diferitelor caiete de sarcine, esaminând întru cât dispozițiunile adoptate respectă 1° definițiunea ce am adoptat; 2° legea comptabilităței generale a statului și 3° equitatea.

Voiu face esamenul meu ținēnd sémă, atât de faptul că, — inginerul și întreprinzătorul fiind organele machinei de care se serve statul în esecutarea lucrărilor sale, pentru ca machina, să fiă în bună stare de funcționare și să'și dea tot efectul ei util,—este trebuință de uă bună combinare și complect accord între inginer, organul principal, care dă mișcarea și întreprinzător organul secundar care uă esecută; cât și de aceea că; e prudent a nu supune organul secundar, unélta, la sarcine mai grele de cât limita de resistență practică. Căci, decă adese-orī unélta usată se înlocuesce, fără mare neajuns, alte orī se întâmplă că, stricându-se unélta, se strică întréga machină.

De acest fapt voiu ține sémă, Domnilor și scumpulii colegi, dar aducându-mi, în acelaș timp, aminte și de aceea că: toate organele machinei sunt datóre a contribui, în măsura puterei lor, la rezultatul final și că acelea cari nu răspund acestei îndatoriri, trebuiesc reformate și aruncate.

Incep dar compilațiunea și, pentru a păstra tradițiunile, am admis că, or de câte orī voiu găsi într'unul din

caietele de sarcine dispozițiunii cari se satisfac condițiunile de cari am vorbit, le voi adopta, de preferință neschimbate; ér în cas contrar, voi căuta să le pun de acord cu acele condițiuni¹⁾.

Maî întâi, în ce privește intitularea, avem următoarele titluri :

In țară la noi,

la Ministerul Lucrărilor Publice: *Condițiuni generale pentru întreprinderi de lucrări publice*;

la Direcțiunea Generală a Căilor Ferate Române, lucrări noi: *Cuget de sarcine, Condițiuni generale*;

la Ministerul de Resbel: *Condițiuni generale de ordine și administrațiune, aplicabile la toate întreprinderile de lucrări și furnituri, privitoare serviciului de material al geniului militar*;

la Primăria orașului București: *Condițiuni generale pentru întreprinderi de lucrări municipale*;

la Ministerul Cultelor și Instrucțiunei Publice: *Condițiuni generale pentru întreprinderi de clădiri*;

la Ministerul Justiției: *Condițiuni generale*;

Ér, afară din țară, avem:

în Franța: *Cahier des charges, clauses et conditions générales imposées aux entrepreneurs des travaux des ponts et chaussées*;

în Italia: *Capitolato generale per gli appalti dei lavori pubblici di conto dello Stato*;

și în Belgia: *Cahier des charges, clauses et conditions générales applicables aux entrepreneurs des travaux publics, première partie: Conditions générales; deuxième partie: Origine, Qualités et dimensions des matériaux, Composition des matériaux*.

Pentru lucrarea noastră vă propun titlul de :

CAIET DE SARCINE PENTRU ÎNTEPRINDERI DE LUCRĂRI P U B L I C E

PARTEA ANTĂIA

CONDIȚIUNI GENERALE

PARTEA A DOUA

CONDIȚIUNI PENTRU BUNA ESECUTARE A LUCRĂRILOR

În ce privește împărțirea pe capitule, — și vă rog să nu luați în de rău că insist și asupra formei, căci, dacă forma nu trebuie se primește fondul, adese ori forma scapă fondul, — în ce privește împărțirea în capitule și articule, găsim o mare varietate.

Ast-fel :

la Ministerul Lucrărilor Publice, Ministerul Cultelor și Instrucțiunei Publice, Ministerul Justiției și Minis-

¹⁾ Se poate vedea la anexe cum s'a făcut compilațiunea.

terul Lucrărilor Publice din Italia, găsim trei divisiuni principale, fără titule de articule și fără paragrafe;

la Serviciul Lucrărilor noi al Căilor ferate și la Ministerul de Resbel, împărțirea e făcută numai pe articule și cu titlatură pentru fie-care articol;

ér la Primăria Orașului București, la Ministerul Lucrărilor Publice din Franța și la Ministerul Lucrărilor Publice din Belgia, împărțirea e făcute pe titluri generale și articulele au și ele câte un titlu.

Acastă din urmă dispozițiune părăndumi-se cea mai nemerită, vă propun se acceptați împărțirea pe titluri și se admiteți și intitularea fie-cărui articol, articulele fiind împărțite în paragrafe.

Presupunând că propunerea mea ar fi admisă, am avea ca prim articol.

Art. 1

Dispozițiuni generale.

Écă dispozițiunile ce găsesc în această privință, în Condițiunile generale ale orașului București :

Art 1. Ori-ce contract relativ la esecutare de lucrări pentru comptul orașului București, fie în urma unei adjudecațiuni publice, fie prin bună invoială, este supus, în tot ce'i poate fi aplicabil, următoarelor dispozițiuni:

Redacțiunea e aprópe identică cu aceea a Caetului de sarcine al Ministerului de Lucrări Publice din Franța, caiet de sarcine din celle mai bine studiate și care avënd și meritul de a fi de curënd modificat, 'mî va servi, de celle mai multe ori, ca călăuză în propunerile melle.

Vă propun dér să o adoptați, complectând articolul cu dispoziția adoptată de Caetul de sarcine italian care ȳice :

Art 1. L'appalto delle opere dipendenti dall'amministrazione dei lavori pubblici si fa nelle forme indicate negli avvisi d'asta, osservate le leggi ed i regolamenti sulla contabilità generale e sui contratti per servizio delle amministrazioni dello Stato.

Ast-fel redacțiunea definitivă ar fi :

Art. 1

Dispozițiuni generale.

§ 1. Darea în întreprindere a lucrărilor publice se va face după formele indicate în însciințările de licitațiune, conforme cu legea comptabilităței generale a statului.

§ 2. Ori-ce contract relativ la esecutiune de lucrări, fiă el rezultatul unei adjudecațiuni publice sau al unei convențiuni prin bună invoială, va fi supus, în tot ce 'i poate fi aplicabil, următoarelor dispozițiuni :

Am avea apoi ca :

TITLU I.

DESPRE ADJUDECAȚIUNI ȘI CONTRACTARE

și ca articol,

Art. 2

Condițiunile de indeplinit pentru a fi admis la adjudecațiunii.

Acest articol este din celle mai importante, — decât nu cel mai important, — căci el ne făuresce unelta : el stabilește condițiunile ce trebuiesc să îndeplinescă concurenții pentru a deveni întreprindători.

Vă voi citi dér, chiar cu pericolul de a fi plicticos, toate dispozițiunile ce găsesc în diferitele caiete de sarcine în această privință.

Ecă-le :

Condițiunile generale ale Ministerului Lucrărilor Publice, Edițiunea 1892 :

Despre adjudecațiunii

Art. 1. Ca să fie admiși să concureze la adjudecațiunii de lucrări publice de ori-ce fel, concurenții trebuie să probeze că sunt ingineri sau arhitecți, cărora li s'a recunoscut dreptul de liberă practică a specialității lor în țară, sau să justifice prin acte sau certificate autentice, emenate de la autoritățile publice, că au executat lucrări publice importante în mod conștiincios și satisfăcător.

Lucrările arătate prin aceste certificate să nu fi fost executate la o dată mai veche de trei ani, din ziua când se ține licitațiunea.

În certificate se va încredința că concurentul a executat lucrări sub conducerea și controlul inginerilor sau arhitecților acelor autorități, se va arăta lămurit care au fost acele lucrări și modul în care întreprindătorul și a îndeplinit obligațiunile, fie față cu administrațiunea, fie față cu lucrătorii, cu furnizorii, ori cu terțele persoane.

Nu se vor cere certificate de capacitate pantru întreprinderile de aprovizionări de materiale destinate la impetrierea șoselelor, nici pentru lucrările de terasamente, cind valoarea acestor întreprinderi va fi mai mică de 20,000 lei.

Nu se primesc la licitațiune :

Femeile, bătrînii de la virsta de 70 ani în sus și minorii; vor fi de asemenea respinși întreprindătorii cari au executat lucrări în condițiuni rele, dovedind prin această incapacitate sau rea credință, ori cari, prin procedări necorecte, au ridicat procese în contra Statului.

Condițiunile Generale ale Ministerului Lucrărilor Publice, Edițiunea 1887:

Art. 1. Pentru a putea concura la adjudecație de lucrări publice de ori-ce natură, concurenții urmază să justifice că posed specialitatea de ingineri sau arhitecți, sau că au executat lucrări publice importante în mod conștiincios și satisfăcător, în țară sau în străinătate.

Acastă justificare se va face prin acte în regulă, doveditoare de specialitatea concurenților și de modul cum au executat lucrările cu cari au fost însărcinați.

Nu vor fi primiți la concurență: toți acei antreprenori cari, fiind fost însărcinați cu lucrări publice, au dovedit incapacitate de a executa; aceia cari prin lucrările precedente, vor fi dat probe de rea credință în executarea lor, și aceia cari, prin procedări necorecte, au provocat procese cu ministerul.

Condițiunile Serviciului Lucrărilor Noi al Direcțiunei Generale a Căilor ferate.

Calitatea concurentului

§ 1

Pentru a putea concura la adjudecație de lucrări publice de ori ce natură, concurenții urmază să justifice că posed specialitatea de ingineri sau arhitecți, sau că au executat lucrări publice importante în mod satisfăcător, în țară sau în străinătate.

Acastă justificare se va face prin acte în regulă, doveditoare de specialitatea concurenților, doveditoare că au executat în mod satisfăcător și în conștiință lucrările cu cari au fost vre-odată însărcinați.

Nu vor fi primiți la concurență toți acei antreprenori, cari fiind însărcinați cu lucrări publice, au dovedit incapacitate de a le executa; aceia cari, prin lucrările precedente, vor fi dat probe de rea credință în executarea lor, și aceia cari au avut sau au procese cu direcțiunea.

Condițiunile generale ale Ministerului de Resbel

§ 3

Condițiuni cerute de la concurenți.

Art. 4. Nimeni nu este admis a concura la adjudecațiunii, dacă nu posedă specialitatea de inginer constructor, sau arhitect, ori de nu justifică prin acte în regulă că a executat, într'un mod satisfăcător, lucrări publice în țară sau în străinătate.

La întâmplare ca un concurent implinitor condițiunilor de mai sus, să nu se pótă presenta în persoană la adjudecațiune, póte delega pe alt-cineva investit cu o procurațiune în toate formele legale.

Art. 5 Sunt esclusi de a concura la adjudecațiune:

1-iu Persónele pe care legea le declară incapabile de a contracta; și

2-lea Acei ce nu pot participa la esecutiunea lucrărilor publice fie din cauza funcțiunilor lor, sau după vre-o deciziune ministerială.

Art. 6. Agenții ministeriului de resbel prezenți la adjudecațiune, judecă dacă concurenții implinesc condițiunile de la art. 4 și 5.

Condițiunile generale ale Primăriei orașului București

Art. 2. Condițiuni de îndeplinit pentru a fi admiși la adjudecațiunii. — Nimeni nu este admis a concura la adjudecațiunii, pentru lucrări de ori-ce natură, dacă nu va justifica că posedă calitățile voite pentru garantarea buncei esecutiunii a lucrărilor.

Pentru această, ori-ce concurent este obligat a presinta, dacă nu este inginer sau arhitect, un certificat doveditor al capacității sele și a depune o cautiune.

Clausele și condițiunile generale pentru lucrările de poduri și șosele din Franța.

Art. 2. Conditions à remplir pour être admis aux adjudications. — Nul n'est admis à concourir aux adjudications s'il ne justifie qu'il a les qualités requises pour garantir la bonne exécution des travaux

A cet effet, chaque concurrent est tenu de fournir un certificat constatant sa capacité et de présenter un acte régulier de cautionnement, sauf l'exception prévue au dernier paragraphe de l'article suivant et les autres exceptions autorisées par les lois, décrets et règlements en vigueur.

Condițiunile generale din Italia :

Art. 2. Per essere ammesso a concorrere alle giudicazioni delle dette opere si dovrà produrre: — a) un certificato di moralità rilasciato in tempo prossimo all'incanto dell'autorità del luogo di domicilio dei concorrenti; b) un attestato di un ingegnere, confermato dal prefetto o sottoprefetto, il quale sia stato rilasciato da non più di sei mesi, ed assicuri che l'aspirante o la persona che sarà incaricata di dirigere sotto la sua responsabilità ed in sua vece i lavori, ha le cognizioni e capacità necessarie per l'eseguimento e la direzione dei lavori da appaltarsi.— Non sono ammesse a concorrere agli incanti le persone che nella esecuzione di altre imprese siansi rese colpevoli di negligenza o di mala fede verso il governo o verso privati.

Și acum, că vă am citit dispozițiunile din toate caietele de sarcine ce am avut la îndemână, să vedem, care din dispozițiuni îndeplinesce sau, cel puțin, se apropie mai mult de condițiunile, ce ne am impus, ca să o adoptăm.

Să fie oare dispozițiunea Condițiunilor Generale ale Ministerului Lucrărilor publice, Edițiunea 1892, cari, ca cele mai de curând date la lumină, ar trebui să fie cele mai bune?...

De sigur că nu.

Din contră : ultima dispozițiune a Ministerului e aceea care se depărtază mai mult de condițiunile noastre.

Căci, mai întâiu, —și de acord în acesta cu toate caietele de sarcine, afară de acela al Ministerului Lucrărilor Publice din Francia,— *Condițiunile generale* ale Ministerului păcătuiesc în contra definițiunei ce am dat caietului de sarcine prin acea că : *nu asigură cea mai bună executare a lucrărilor*. Și acesta : pentru că permit posibilitatea ca întreprinzătorul să nu fie om special, dispensând pe ingineri și arhitecți de certificatele de capacitate.

Vă rog să nu protestați, căci, deși la început s'ar părea că e o abnormitate ca eu, inginer, să pun la îndoială capacitatea inginerului și a arhitectului de a executa lucrări,—totuși, după o judecată rece, veți recunoște că se întâmplă foarte adesea ca un foarte bun inginer să fie un foarte rău întreprinzător și că de sigur, inginerii eșiți cu diplomele cele mai meritate din școle, nu vor putea deveni întreprinzători de cât *după ce vor fi lucrat*.

Și, dacă e așa, nu devine învederat că, dispensând pe ingineri și arhitecți de certificatul de capacitate, ne espunem a avea lucrările rău conduse, din cauza lipsei de experiență a întreprinzătorului, lipsă de experiență, pe care nici o dată vigilența și capacitatea inginerului controlului nu o vor putea compensa ?

Părerea mea e că da.

Și de aceea vă propun să nu constituiți un privilegiu pentru ingineri și arhitecți, ci să admiteți redacțiunea primului aliniat al articolului 2 al Condițiunilor generale franceze care impune tuturilor, fără excepțiune, a face proba *cunoscințelor necesare*.

Căci observați, domnilor, că nu poate fi vorba de cunoscințe generale, cum de regulă se interpretă la noi acest articol, ci de cunoscințe *necesare*, adică speciale naturei lucrării de executat.

Căci un foarte bun constructor de căi ferate poate fi un incapabil constructor de porturi și un abil constructor de tuneluri poate fi asemenea un neîndemânatec instalator de ateliere, etc.

Și nu e oare natural, ca autoritățile publice, ca ori și ce particular, să ceară ca omul, căruia încredințază lucrările lor, să nu 'și facă experiența în socotela lor cum s'ar putea întâmpla cu actuala dispozițiune a caietului de sarcine al Ministerului ?

Afară numai dacă, pentru recunoșterea *dreptului de liberă practică*, nu se vor fi stipulat condițiuni speciale, în ce privesc executarea de lucrări.

Acestea, în ce privesc primul aliniat al articolului 1, al condițiunilor generale, edițiunea 1892, al Ministerului nostru.

Aliniatele 2 și 3 fiind relative la certificatele de capacitate, nu ne vom ocupa de ele, lăsându-le pentru a forma cu ele articolul 3.

Se examinăm însă articolul 4.

Și, vă asigur că merită deosebită d-v. atențiune, căci, pe lângă excluderea întreprinzătorilor cari au făcut procese Statului, excludere care exista și în condițiunile generale, edițiunea 1887, ale Ministerului, și există încă atât în condițiunile generale ale Direcțiunei Căilor Ferate cât și în ale Ministerului Cultelor și Instrucțiunei Publice, — pe lângă această excludere, despre a cărei arbitraritate și iniquitate v'am întreținut în prima parte a conferinței mele,—Ministerul a creat, prin noul caet de sarcine, o nouă serie de excluși : femeile bătrâni (de la vârsta de 70 ani în sus și minorii.

În principiu, excluderile micșorând numărul concurenților, sunt contrare legii comptabilităței : deci ele nu pot fi admise de cât când necesitatea unei bune execuțiuni le impune sau când cuvinte de Stat puternice le motivează.

Suntem oare în acest cas cu femeile, bătrâni și minorii ?
Eă, cred că nu.

Căci, — lăsând la o parte pe bătrâni de 70 de ani a căror mare experiență nu poate fi de cât profitabilă și considerând numai pe femei și pe minorii — din două lucruri, unul : sau femeile și minorii nu vor fi capabili de a executa lucrările și atunci vor fi respinși pentru motivul bine-cuvântat de lipsă de capacitate ; sau, din contră, ei posed certificatul de capacitate, și atunci pentru ce le am ridicat dreptul ce le dă Codicele de comerț la articolele 10, 12, 15 și 16 ?)

) Căci nu trebuie uitat că *întreprinderile de lucrări sunt făpte de comerț* și ca atare, nu cad sub jurisdicțiunea art. 950 al codului civil ci sub aceea a articulelor citate mai sus ale codicelui de comerț.

Și mai puțin motivată poate fi excluderea întreprinzătorilor cari au avut sau au procese cu Statul, mai ales când nu se face nici măcar o deosebire pentru cel ce a câștigat procesul, cea ce e o iniquitate.

De aceea vă propun, să suprimați cu totul aliniatul 4 și să-l înlocuiți cu a doua condițiune indispensabilă, pentru a fi admis la licitațiune: cu cauțiunea, considerând că e drept și necesar ca concurentul se probeze 1°) că are mijlocele morale, prin *certificatul de capacitate* și 2°) că are și mijlocele materiale: prin *cauțiune*.

Articolul 2 ar fi ast-fel terminat, Domnilor, de nu am avea în vedere condițiunile particulare, în care se găsește țera noastră: o țară mică, copleșită de străini atât din afară cât și din năuntru și mai ales din năuntru.

Singura producțiune a noastră e agricultura și Străinătatea începe să ne refuze complect produsele ei, deși prin oposit, ne inundă pe fie-care și mai mult cu produsele sale, așa că, ori-ce industrie e aproape imposibilă. Străinii din năuntru, pe de altă parte ajutați și susținuți de capitalele compatrioților lor, au monopolizat aproape tot comerțul nostru și ast-fel și pe acela al întreprinderilor de lucrări.

Așa că, de nu se vor lua măsuri în curând, românii nu vor mai avea ce face în țara lor,— de cât poate....
a deveni toți funcționari:

Și în aceste condițiuni, domnilor, și când orașe, ca Parisul interdic cumpărarea pavelelor belgiane, ¹⁾ și State mari ca Franța, Germania, Russia, Austro-Ungaria ș. a. rezervă, în fie-care an mai mult, cumpărătorile materialelor necesare statului numai fabricelor țerei lor;— în aceste condițiuni, nu ne va fi ertat să ne apărăm și noi naționalitatea, stipulând că concurenții trebuiesc să fie *cetățeni Români*?

Nu cred că, chiar străinii făcând parte din societatea noastră, buni patrioți în țera lor, vor desaproba această măsură de apărare și conservare națională. Căci știți cu toții ca sărăcia economică aduce peirea națională!

Și cu toate acestea, pentru a mă conforma și legii comptabilității, nu am exclus complect pe străini ci am prevădut că or de câte ori prin escluderea lor s'ar scumpi valoarea lucrărilor, străinii să fie admiși. Am întocmit dér, în modul următor articolul 2.

Art. 2.

Condițiuni de îndeplinit pentru a fi admis la licitațiuni.

§ 1. *Nimeni nu este admis a concura la adjudecațiuni, pentru lucrări de or-ce natură, dacă nu*

¹⁾ Sunt câțiva ani de când Consiliul municipal al orașului Paris, a decis, ca măsură de protecțiune pentru industria franceză, că pavelele din carierele belgiene nu vor mai fi admise la licitațiune, deși inginerii arătau că ele sunt, cel puțin, tot atât de bune și mai estine ca cele din carierele franceze.

va justifica că este cetățean român și că posedă calitățile necesare pentru garanția bunei execuțiuni a lucrărilor.

§ 2. *Pentru acesta or-ce concurent este obligat a prezenta un certificat doveditor al capacităților sale și a depune o cauțiune.*

§ 3. *Străinii vor putea fi admiși la concurență numai în cazul când nu se vor fi prezentat concurenți cetățeni români, sau aceștia vor fi offerit prețuri mai mari de cât cele prevădute de devis.*

Sub articulele următoare, Domnilor, vom complecta și explica articolul 2, arătând amănuntele relative, la certificatele de capacitate și cauțiune.

Pentru acesta nici o discuțiune.

Pe de uă parte e învederat că certificatele trebuiesc să ne garanteze că concurenții posed în adevăr cunoștințele necesare și nici o precauțiune nu va fi de prisos în acest scop; iar, pe de alta, e érăși învederat, că cauțiunea, care are de scop a garanta serioșitatea ofertei trebuie constituită așa ca să nu fie o sarcină prea grea pentru întreprinzător.

Dispozițiunile caietului de clause și condițiuni generale franceze, pârându-mi-se cele mai bune din toate cele ce am avut la îndemână, vă propun să le adoptați,— cu atât mai mult cu cât și caietul de sarcine a Ministerului nostru, a adoptat cam aceleași dispozițiuni.

Am avea dar:

Art. 3.

Certificate de capacitate.

§ 1. *Certificatele de capacitate sunt liberate de omenii competiții în ale artei. Ele nu pot fi mai vechi de trei ani de zile, la data licitațiunii.*

§ 2. *În ele se va arăta modul cum concurenții și-au îndeplinit obligațiunile față către administrațiune, față către particulari sau lucrători, la lucrările pe cari le au executat, supraveghiat sau urmărit.*

§ 3. *Aceste lucrări trebuiesc să fi fost făcute în cei din urmă zece ani și să fi fost executate sub direcțiunea persoanei-competente care a liberat certificatul.*

§ 4. *Certificatele de capacitate vor fi prezentate cu cel puțin opt zile în ainte de adjudecare, inginerului director al lucrării, care e dator să le vizeze. Ele vor fi însoțite de o notă arătând lucrările executate de concurent după data liberării certificatului.*

§ 5. *Nu se vor cere certificate pentru întreprinderile de aprovizionări de materiale destinate la împetrierea șoselelor nici pentru lucrările de terasamente, când valoarea lucrării nu va trece de 20,000 lei.*

Art. 4.**C a u ț i u n i .**

§ 1. *Condițiunile speciale ale fiă cărei întreprinderi pot determina importanța garanțiilor ce trebuie să depună :*

*concurenții, ca cauțiune provisorie ;
adjudecatarul, ca cauțiune definitivă.*

§ 2. *Cauțiunile pot fi depuse în bani sau efecte publice ale Statului sau garantate de Stat.*

§ 3. *Când felul și însemnătatea garanției nu vor fi arătate în condițiunile speciale ale proiectului, cauțiunea provisorie va fi a șese-dece și cauțiunea definitivă a trei-decea parte din estimățiunea netedă a lucrărilor, scădându-se toate sumele trecute pentru neprevădute sau lucrări în regiă.*

§ 4. *Cauțiunea definitivă va fi depusă la casa publică desemnată de Condițiunile speciale, în cel mult două-deci de zile de la însciuțarea de aprobarea licitațiunei.*

§ 5. *Dacă până la acest termen, adjudecatarul nu va fi complectat cauțiunea definitivă, cauțiunea provisorie rămâne proprietate a Statului fără prejudiciu de daunele interese ce acesta ar putea reclama.*

§ 6. *Cauțiunea e destinată a garanta obligațiunile contractate de adjudecatar până la recepțiunea definitivă a lucrărilor.*

Totuși Ministrul poate, în cursul întreprinderii, să autorise restituirea a tot sau a parte din cauțiune.

Maî departe, și tot cu convingerea că adese ori forma apără fondul, vă propun să specificați modul cum se va face oferta, și se combinați în acest scop art. 2 al Condițiunilor Serviciului Lucrărilor Nuoî al Căilor Ferate cu instrucțiunile ministeriale franceze relative la adjudecațiuni ; căci, după cum am avut onore a vă arăta, în prima parte a conferinței, ar fi o adevărată absurditate de a adopta dispozițiunea din Condițiunile Primăriei, București, luată din art. 4 al Condițiunilor italiene, prin cari se declară nule ofertele condiționale.

Eacă redacțiunea ce vă propun :

Art. 5.**O f e r t a .**

§ 1. *Prin ofertele prezentate de concurenți, se va arăta atât în scris cât și în cifre, numărul procentelor asupra prețurilor devisului, cu care întreprindătorul se obligă a executa lucrările.*

§ 2. *Ofertele se vor presenta în scris și sigilate și vor indica și adresa la care se va comunica rezultatul aprobării adjudecării.*

§ 3. *Numărul procentelor va fi de sutimi esacte, fără fracțiuni ; or ce fracțiune de sutime va fi considerată ca unitate intrégă.*

Ultimul paragraf mi s'a părut util spre a ridica licitațiunei caracterul de joc la noroc, ce'i dau acei ce,

după ce ș'aū stabilit prin calcule scădământul ce pot face, maî încercă prin facțiuni și norocul.

De altminteri, acesta este și modul de a vedea al Ministerului Lucrărilor Publice în Franța.

Condițiunile relative la licitațiune ast-fel stabilite, ne vom ocupa acum de condițiunile relative la contractare.

În ce privesce aprobarea adjudecării am cređut că trebuie să ne depărtăm atât de dispozițiunea condițiunilor Ministerului nostru și a celor alte condițiuni din țéră, cari țin pe adjudecatar la dispozițiunea autorității, fără termen ; cât și de condițiunile franceze, cari fixeză un maximum de acceptare, după care adjudecatarul e liber să renunțe la întreprindere și să se retragă cauțiunea. Și de aceia vă propun ca, recunoscând că, în cât-va, adjudecatarul are drept căscigat, se admiteti următorul :

Art. 6.**Aprobarea adjudecării.**

§ 1 *Adjudecarea nu e valabilă de cât după aprobarea autorității competente.*

Întreprindătorul nu poate pretinde nici o indemnitate în cazul când adjudecarea n'a fost aprobată.

§ 2. *Decisiunea în privința adjudecării, în cas de neaprobare, va fi notificată adjudecatarului în cel mult trei-zeci de zile de la data procesului verbal de adjudecare ; în cas contrar adjudecarea va fi considerată ca aprobată.*

Ca formalități finale pentru contractare, vă propun art. 7, 8 și 9, primul împrumutat condițiunilor franceze și ultimul condițiunilor Direcțiunei Căilor Ferate. Ecă-le :

Art. 7.**Copie după proiecte date întreprindătorilor.**

§ 1. *Îndată după aprobarea adjudecării, se va libera întreprindătorului contra chitanță, un dosar, verificat și certificat de inginerul director al lucrării, conținând devisul, seria de prețuri și detalii estimativ al lucrărilor, precum și o copie după procesul-verbal al adjudecării și un exemplar imprimat al presintelor condițiuni generale.*

§ 2. *Inginerii îi vor maî pune încă la dispoziție, gratis, și un dosar certificat cu desemnele și or-ice alte bucăți necesare execuțiunei lucrărilor.*

Art. 8.**Cheltueli de adjudicare. Contractare.**

§ 1. *Cheltuelile de timbre și înregistrare, prevădute de legile și regulamentele în vigore, precum și acelea ce se vor fi publicat în însciuțările de*

licitațiune, sunt în sarcina întreprinzătorului, care în termen maximum de cinci zile de la aprobarea licitațiunii, e dator a le achita.

§ 2. *După îndeplinirea formalităților de mai sus, se va semna contractul, pe baza actelor și planurilor, din care au fost compuse dosarele adjudecațiunii.*

Art. 9.

Domiciliul întreprinzătorului.

§ 1. *De odată cu subscrierea contractului, antreprenorul este obligat a-și declara domiciliul arătând strada și No. casei sale de locuință. Acest domiciliu însă, în nici nu cas nu poate fi de cât la punctul lucrării, sau la cea mai apropiată comună,*

Ședința din 15 Mai

Tot, ce e prea mult, nu e bun.

Prin urmare n'ar fi bine nici ca eu să abuzez prea mult de bună-voința d-vóstră, mai ales că temperatura s'a cam ridicat și încăperile localului Societății noastre sunt cam reduse.

De aceea mi veți da voie, Domnilor și scumpi colegi, să fiu mai concis în espunerea motivelor care m'au făcut a adopta dispozițiunile ce voi avea onóre a vă propune, pentru stabilirea raporturilor între autorități și întreprinzători, în ce privesce esecutiunea lucrărilor.

În principiu, am căutat a face aceste raporturi cât mai armonice: nesacrificând, pe de uă parte, nimic din ceea ce e necesar pentru buna esecutare a lucrărilor, și facilitând, pe de alta, sarcina întreprinzătorului așa ca ostenele sale să fie cât mai mult remunerate.

De fapt m'am călăuzit, aprópe continuu, de dispozițiunile condițiunilor generale franceze.

Și acésta, nu numai pentru mai marea ușurință a lucrului ci și pentru a pune uă barieră apucăturilor mele theoretice și a răspunde în acelaș timp, acela care mi-ar face imputarea că propun lucruri neaplicabile prin esemplul celor ce se practică în Franția și adăpostit de autoritatea necontestată a Consiliului general de poduri și șosele și a Consiliului de Stat din Franța sub controlul cărora s'au făcut noile clause și condițiuni generale franceze.

Cu tóte acestea, convins că legea progresului este mai puternică de cât ori-ce, voi îndrăsni a ve propune câte-va modificări chiar la caietul de sarcine frances.

Ast-fel, mi se pare că, de óre-ce *întreprinzătorul singur rămâne personal responsabil, atât către administrațiune cât și către lucrători și terți* de tóte faptele lucrătorilor și împiegaților săi, relative la esecutarea lucrărilor, e nedrept a i se mai pune pedica

saú la orașul de reședință al districtului în care cade lucrarea.

§ 2. *In cas când antreprenorul nu se va conforma acestei îndatoriri, ori-ce comunicări privitoare la întreprindere se vor socoti predate antreprenorului, din ziua când vor fi primite la primăria comunei desemnate în acest scop, în însciințarea pentru licitațiune.*

Ast-fel am terminat titlul I relativ la adjudecațiune și contractare.

În viitóra ședință ne vom ocupa de titlul II relativ la esecutarea lucrărilor și de titlurile III, IV și V relative la regularea plăților și la contestațiuni așa că, mulțumită stăruinței d-vóstră, pentru care vă sunt recunoscător, vom termina cu propunerile mele asupra unui nou caiet de sarcine.

inutilă de a fi obligat să obțină consimțimentul administrațiunii pentru a trata cu sub-întreprinzători de lucrări.

Vă propun dar următóra dispozițiune :

TITLUL II.

DESPRE ESECUTAREA LUCRĂRILOR

Art. 10.

Sub-întreprinzători de lucrări; lucrări cu bucata, lucrări cu ziua.

§ 1. *Întreprinzătorul este liber a esecuta lucrările cum va crede mai nemerit în interesul său : fie subtratând una saú mai multe părți ale întreprinderii sale, fie esecutând lucrările cu lucrători plătiți cu bucata saú cu ziua.*

§ 2. *El rămâne însă singur și personal responsabil, atât față de administrațiune cât și față de lucrători, în ce privesce obligațiunile sub-întreprinzătorilor.*

În ce privesce începerea lucrărilor am cređut că dispozițiunea adoptată de Direcțiunea căilor ferate române e preferabilă aceleia a caietului de sarcine frances și am adoptat'o ușor modificată, ca articol, în coprinșul următor :

Art. 11.

Începerea și epocile de esecutare a lucrărilor.

§ 1. *Întreprinzătorul este dator a începe aprevisionările și lucrările în cel mult patru-deci (40) zile după încheierea contractului, afară de casul când în condițiunile speciale s'ar prevedea epocedeosebite.*

§ 2. *El e obligat a încunoscința în tot-d'a-una pe*

inginerul diriginte de ziua și locul începerei lucrărilor.

§ 3. *In timpul ernei nu se vor executa lucrări, afară de casurile în cari vor fi dispozițiuni contractare în contract. Cu toate acestea lucrările de lemnărie și aprovizionarea materialelor se pot continua în or ce epocă a anului, destul numai ca timpul să permită controlarea lucrărilor și constatarea materialelor.*

§ 4. *Administrațiunea și rezervă dreptul de a prescrie epocile pentru deschiderea și închiderea campaniei de lucru precum și de a stabili o repartițiune de lucrări, căreia întreprinzătorul este dator a se conforma.*

Pentru regulamentul conducerii lucrărilor, poliției, puntelor de lucru și îngrijirii lucrătorilor vă propun articolele 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, și 20, luate cu mici modificări, parte din Caietul de sarcine frances și parte din acelea ale Ministerului și Servitiului Lucrărilor Noui al Direcțiunii căilor ferate române.

Eacă-le :

Art. 12.

Norme de executarea lucrărilor ; ordine de servițiu.

§ 1. *Normele după cari întreprinzătorul va executa lucrările sunt : planurile, devisul și instrucțiunile în scris ce va primi de la inginerul diriginte și autoritățile competenți superioare.*

§ 2. *Intreprinzătorul este dator a se conforma întocmai planurilor, profilelor, traseurilor, ordinilor de servițiu, typurilor, și modelelor ce i se vor da gratis, în timpul esecutării lucrărilor, de ingineri sau prepușii acestora, în conformitate cu prevederile devisului.*

§ 3. *Intreprinzătorul trebuie să se conforme asemenea schimbărilor ce i se vor prescrie în cursul esecutiunii lucrărilor, dar numai dacă inginerul le-a comandat în scris și sub răspunderea sa.*

Schimbările nu i se vor ține în sémă de cât când va proba că ele i-au fost comandate printr'un ordin în scris al inginerului.

§ 4. *Pentru acésta, afară de registrul de ordine de servițiu, ce se ține în biurul inginerului, se va mai înființa și la puntele principale de lucru câte un registru în care se vor însemna ordinile ce se dau, în timpul esecutiunii, de ingineri sau de prepușii săi, autorizați pentru acésta.*

Intreprinzătorul sau reprezentantul său e dator a subscrie de primirea ordinului or de câte ori acésta i se va cere și, în ori-ce cas, la finele săptămânei.

§ 5. *Când întreprinzătorul va crede că prescripțiunile unui ordin de servițiu depășesc obligațiunile contractului său, și i impun cheltueli ce nu i cad în sarcină, el e dator, sub pedepsă de re-*

clusiune, să presinte observațiunile sale scrise și motivate în termen de zece zile.

Reclamațiunea nu suspendă esecutarea ordinului de servițiu, afară numai decă inginerul va dispune alt-fel.

Art. 13.

Regulamente pentru buna ordine la puntele lucrărilor.

§ 1. *Intreprinzătorul este dator să observe regulamentele făcute, după propunerea inginerului, pentru buna ordine a lucrărilor și poliția puntelor de lucrare.*

§ 2. *Or ce lucrare este interdisă Duminica și în zilele oficiale de serbători.*

§ 3. *Nu se va deroga de la acésta regulă de cât în cas de urgență și în virtutea unei autorizațiuni sau ordin de servițiu al inginerului.*

Art. 14.

Dirigerea și supravegherea lucrărilor.

§ 1. *Administrațiunea delégă Directorului Lucrărilor însărcinarea de a dirige și supraveghea esecutiunea lucrărilor contractate, cu drept, pentru acesta, de a putea pune esecutiunea sub conducerea și privigherea imediată a unui sau mai mulți ingineri, conductori sau supraveghetori de lucrări ¹⁾.*

§ 2. *Agentul însărcinat direct cu supravegherea va avea îndatorirea :*

¹⁾ *D'a examina toate materialele de construcțiune din care antreprenorul este obligat a supune la, aprobarea inginerului, înainte de a le aproviziona probe sigilate cari să îndeplinească condițiunile prescise în caetul de sarcine special.*

Materialele aprovizionate nu pot fi întrebuintate de cât după ce vor fi confruntate cu probele și acceptate de inginer sau delegatul său:

²⁾ *D'a activa lucrările în vederea termenului de săvîrșire.*

³⁾ *D'a veghea ca toate lucrările să fie executate în conformitate cu planurile, devisele, caetele de sarcine, și prescripțiunile ce se vor da întreprinzătorului.*

⁴⁾ *D'a da întreprinzătorului toate lămuririle trebuincioase și d'a suplini lipsurile eventuale ale planurilor.*

Art. 15.

Prezența întreprinzătorului la punctul lucrărilor.

§ 1. *In timpul cât vor ține lucrările, adjudecatarul nu se va putea depărta de locurile unde ele se esecută de cât lăsând în locul său un reprezentant, capabil de a l înlocui și care să fie admis de*

¹⁾ Acest paragraf a fost luat din condițiunile Primăriei Bucureșci.

dirigintele lucrării, așa ca nici o operațiune să nu fiă întârziată sau suspendată din cauza lipsei sale.

§ 2. *Intreprinzătorul însoțesce pe inginer în inspecțiunile sale or de câte ori acesta o cere.*

Art. 16.

Alegerea funcționarilor, capilor de atelier și lucrătorilor.

§ 1. *Intreprinzătorul este dator să ia ca ajutoare conductorii de lucrări sau șefi de atelier, oameni capabili de a-l înlocui în cas de trebuință, ori la conducerea lucrărilor, ori la măsurătoarea lor.*

§ 2. *Lucrătorii de asemenea vor trebui să fie cunoscători de meseria lor, și, pe cât posibil, cetățeni români, ca și conductorii de lucrări și capi de atelier.*

§ 3. *Inginerul are dreptul să ceară schimbarea sau depărtarea de la lucrare a agenților sau lucrătorilor întreprinderii pentru nesupunere, incapacitate ori lipsă de probitate.*

§ 4. *Nu se va considera ca nesubordinare, neapacitate sau lipsă de probitate, faptul că lucrătorul, capul de atelier sau funcționarul primind un ordin deslușit de la întreprinzător și netăgăduit de acesta, l-a executat, de și inginerul i comandase contrariul.*

§ 5. *Intreprinzătorul este, în tot cazul responsabil de fraudele sau de viciurile de construcțiune ce s'ar comite de agenții sau de lucrătorii săi, fie la predarea, fie la întrebuițarea materialelor.*

Art. 17.

Liste nominative de lucrători.

§ 1. *Intreprinzătorul e dator a avea un număr îndestulător de lucrători și proporționat, pentru fie-care profesiune, cu cantitatea lucrărilor de executat.*

§ 2. *Pentru ca inginerul să pôtă verifica îndeplinirea acestei condițiuni, întreprinzătorul i va trimite la epocele desemnate de densus, liste nominative de lucrători.*

Art. 18.

Plata lucrătorilor.

§ 1. *Intreprinzătorul va plăti lucrătorii după tocmeala ce a avut cu ei și la epocele fixate prin învoială.*

In tot cazul se va face cel puțin o plată în fie-care lună și chiar la epoce mai apropiate, dacă Administrațiunea o va găsi cu cale.

§ 2. *Când s'ar dovedi că întreprinzătorul pune întârziări nemotivate sau rea credință la plata lucrătorilor, administrațiunea și rezervă dreptul de*

a face din oficiu aceste plăți, după o precalabilă cercetare, din sumele ce ar avea să primescă întreprinderea pentru lucrări executate.

Art. 19.

Protecțiunea lucrătorilor, siguranța puntelor de lucrare.

§ 1. *Intreprinzătorul este dator a lua toate măsurile și dispozițiunile convenite pentru a protege lucrătorii contra or-cărui accident derivând din lucrările selle.*

§ 2. *Dacă lucrarea se face în punte pe cari se află stabilită o circulațiune publică, întreprinzătorul este obligat a înconjura săpăturile cu parapete și a face trecătorile necesare pentru a manține liberă și sigura trecere a trăsurilor și trecătorilor, punând semnalele necesare și iluminând puntele lucrării în timpul nopții.*

Art. 20.

Casă de ajutor pentru lucrătorii răniți și bolnavi.

§ 1. *Pentru acoperirea cheltuelilor ocașionate de servițiul sanitar și alocațiunea de ajutoare lucrătorilor răniți sau bolnavi din pricina lucrărilor, sau veduvelor și copiilor lor, se va face întreprinzătorului uă rețineră de 1%, pe lângă obligațiunile ce i ar fi impuse fie prin legi, fie prin decrete sau decisiuni ministeriale în vigore în momentul ad-judecării.*

§ 2. *Partea din rețineră, care ar rămâne neîntrebuițată la finele întreprinderii se va înapoia întreprinzătorului.*

După aceea, pentru evita întârzierile ce s'ar produce în cazul când, pentru lucrările accidentale, inginerul ar fi silit să ceară singur credite speciale pentru a și procura uneltele și mașinele necesare, și pentru a înlesni execuțiunea lucrărilor, înlăturând ori-ce contestațiune relativă la cheltuelile generale și cheltueele mărunte, am luat tot din caietul de sarcine frances și articulele 21 și 22.

Art. 21.

Cheltueli înscrise printre neprevădute.

§ 1. *De va fi trebuință de sleiri sau alte lucrări a căror cheltuială este înscrisă printre neprevădute, întreprinzătorul este dator, la cas de cerere, se procure, în limitele prevădute de devis, uneltele și machinele necesare pentru executarea acestor lucrări.*

§ 2. *Chiria și întreținerea acestor materiale i vor fi plătite, după prețurile prevădute la ad-judecare.*

Art. 22.

Unelte și cheltueli generale în sarcina întreprinzătorului.

§ 1. *Întreprinzătorul este obligat a procura cu cheltuiala sa magaziile, trăsurile, vitele și unelte de orî-ce fel, ca: tipare, schele, poduri de servițiu și orî-carî altele ar fi trebuincioase pentru executarea lucrărilor, afară de excepțiunile stipulate în devise.*

§ 2. *Sunt asemenea în sarcina lui stabilirea șantierelor, a drumurilor de servițiu și îndemnisările de plătit pentru ocuparea terenelor necesare în acest scop, precum și cheltuelile de făcut pentru însemnarea (traseul) lucrărilor și pentru verificarea lor, ca: picheți, jalóne, calipuri, modele și altele.*

Tot el este obligat să facă împrejmuirile, luminând și păzind materialele și lucrările până la predarea lor și în genere orî-ce mici cheltueli relative la întreprindere.

§ 3. *Întreprinzătorul mai este dator să plătescă și taxele de vamă, și pe cele de trecere prin orașe și prin porturi, pentru materialele sale supuse la aceste taxe.*

Tot dispozițiunile *clauselor și condițiunilor generale* franceze le am adoptat și în privința proveninței, calității și dimensiunilor materialelor, de acord în acesta cu noile dispozițiuni ale Ministerului, cari, ca și cele franceze, lasă liber pe întreprinzător a-și procura materialele și din cariere propuse de el,—fără scădemânt de plată, chiar dacă noile cariere sunt mai avantajoase ca distanță de transport, ca preț de extracțiune sau ca lucru,—destul numai ca calitatea să fie cel puțin egală cu cea a materialelor prevădute de devis.

Acastă măsură, care nu jignesce întru nimic interesele autorității, nu poate de cât să sporască activitatea întreprinzătorului, spre cel mai mare folos al buneii executări a lucrărilor, prin siguranța ce 'i dă că ostenele lui vor fi, în măsura posibilului, recompensate.

Vă propun dar a adopta dispozițiunile următoare pentru articulele 23, 24, 25, 26 și 27.

Art. 23.

Cariere indicate în devise.

§ 1. *Materialele vor fi luate din locurile indicate în devise.*

§ 2. *Întreprinzătorul va deschide, la cas de trebuință, cariere cu cheltuiala sa, însciuințând pe proprietari înainte de începerea estragerii și îndemnându-i de orî-ce pagube cauzate prin luarea, scólerea transportul și depunerea materialelor, conform legilor și regulamentelor în vigóre relative la luareu acestor materiale.*

§ 3. *Întreprinzătorul e obligat să probeze, în cas*

de cerere din partea administrațiunei, că a îndeplinit obligațiunile impuse de prezentul articol și a plătit și îndemnitățile cuvenite pentru stabilirea șantierelor și drumurilor de servițiu.

Art. 24.

Cariere propuse de întreprinzător.

§ 1. *Întreprinzătorul va avea dreptul de a înlocui carierele indicate în devise prin alte cariere capabile de a da, după constatările făcute de ingineri, materiale de uă calitate cel puțin egală cu aceea cerută de devise. Materialele ast-fel întrebuițate i se vor plăti cu prețurile contractului și fără a i se face ver-uă reducere din cauza micșorării cheltuelilor de estragere, de transport sau de manoperă pentru pregătirea materialelor.*

§ 2. *In cas de neînțelegere cu proprietarii, administrațiunea va da întreprinzătorului în limitele legei, autorizarea cuvenită pentru esplotarea noilor cariere.*

Art. 25.

Prohibițiune de a vinde materialele estrase din carierele desemnate.

§ 1. *Întreprinzătorul n'are voiă să vîndă altora, fără autorizarea proprietarului, materialele estrase din carierele esplotate de el, în virtutea dreptului dat lui de administrațiune.*

Art. 26.

Calitatea materialelor.

§ 1. *Materialele vor fi de cea mai bună calitate, dintre cele ce se găsesc în locurile indicate în devis, ér în lipsă de specificare, din cele mai bune ce se găsesc în comerțiu, elle vor fi perfect lucrate și așețate în lucrare conform regulilor artei.*

§ 2. *Materialele nu vor putea fi întrebuițate de cât după ce vor fi fost verificate și primite provisoriu de inginer sau prepușii săi.*

Primirea provisorie însă nu va împedica pe inginer de a refusa materialele de rea calitate, rău lucrate or rău puse în lucru și de a obliga pe întreprinzător să le înlocuiască cu altele bune și bine lucrate, până la recepțiunea definitivă a lucrărilor.

Art. 27

Dimensiunile și dispozițiunile materialelor și lucrărilor.

§ 1. *Întreprinzătorul nu poate se face, de la sine, nici o modificare proiectului.*

§ 2. *El e, din contră, obligat să ia îndată măsurile necesare pentru ca, conform ordinului în scris al inginerului, să înlocuiască materialele sau să reconstruiască lucrările ale căror dimensiuni sau dispozi-*

ființă nu ar fi conforme deviselor sau ordinelor de servii.

§ 3. Dacă însă inginerii ar recunoște că schimbările făcute de întreprinzător nu sunt contrare nici regulilor artei, nici gustului, noile dispozițiuni vor putea fi menținute.

In acest cas, măsurătorile vor fi făcute potrivit dimensiunilor și valorilor reale ale materialelor întrebuințate, ori de câte ori materialele vor avea dimensiuni mai mici sau vor fi de o valoare mai mică de cât cele prevădute de devise și ordinele de servii, și potrivit din contră prevederilor devisului și ordinelor de servii, ori de câte ori dimensiunile și valoarea lucrărilor vor fi mai mari de cât cele prevădute, fără ca, pentru acesta, întreprinzătorul să fie în drept de a prelinde ver un spor de plată pentru materialele cu dimensiuni mai mari sau mai scumpe, întrebuințate la lucrare.

Și tot dispozițiunile franceze vi le propun și pentru articolele 28 la 36, relative la eventualitățile ce se produc mai adese-ori în timpul execuțiunei lucrărilor.

Printre acestea cele mai principale sunt: *perderile datorate casurilor de forță majoră și schimbările în plus sau minus în masa lucrărilor*,— tratate ambele în mod destul de equitabil, de *Condițiunile generale* franceze; mai ales dacă modificăm limitele relative la importanța schimbărilor ce se pot impune; pe când noile dispozițiuni ale Ministerului nostru... trebuie se uă constat, cu părere de rău,... sunt și mai draconice și mai arbitrare încă de câte cele vechi.

In adevăr noile dispozițiuni, pe de uă parte nu au adoptat nici uă îmbunătățire, în ce privește *casurile de forță majoră* și, pe de alta, au agravat chiar articolul relativ la *schimbările în masa lucrărilor*, căci permit ca *sporul și scădământul să mērgă până la 50% din cantitățile trecute în estimațiune pentru fie-care fel de lucrare* ¹⁾ și ast fel fac ca hypotesa ce făceam, în prima parte a conferinței, relativă la arbitrariul vechei dispozițiuni, să devină și mai lesne realizabilă, cu noua dispozițiune.

Dispozițiunile ce vē propun a adopta sunt următoarele:

Art. 28.

Dărimarea lucrărilor vechi

§ 1 In cazul când, pentru esecutarea lucrărilor, va fi de trebuință să se dărime ver o construcțiune veche, întreprinzătorul va trebui să ia măsurite convenite pentru ca materialele să fie scōse și transportate cu îngrijire așa ca să pōtă fi reîntrebuințate, de va fi necesitate.

¹⁾ Veți, la anexe, articolul.

Art. 29

Obiecte găsite în săpături

§ 1. Administrațiunea 'și rezervă proprietatea materialelor și obiectelor de valōre și interes științific ce s'ar găsi în săpături și dărīmări, despăgubind după cuviință pe întreprinzător de precauțiunile particulare ce ar fi fost obligat să ia cu această ocaziune.

§ 2. Ea 'și rezervă asemenea obiectele de artă de or ce natură ce ar putea să se găsescă cu ocaziunea lucrărilor, avēnd numai a îndemnișa pe cei în drept.

Art. 30

Intrebuințarea materialelor noi sau vechi date de autoritate.

§ 1. In cazul când, fără ca acesta să fie prevădută în devise, inginerii vor găsi cu cale a întrebuința materiale, noi sau vechi, de ale Statului, întreprinzătorul e obligat a efectua lucrarea, plătindu-i-se numai cheltuielile de lucru și întrebuințare, după cum se va specifica la articolul 33

Art. 31.

Vițiuni de construcțiune.

§ 1. Or când inginerii, bănuind că există vițiuni de construcțiune într'ua lucrare, vor ordona în scris în timpul execuțiunei și până la recepțiunea definitivă ca lucrarea să parle din lucrare să fie dărīmată, spre a constata starea ei, întreprinzătorul va fi dator a efectua dărīmarea și a reconstrui părțile dărīmate în condițiuni bune.

§ 2. Cheltuielile acestor operațiuni vor cădea în sarcina sea, în cazul când bănuelile inginerilor au fost fundate și s'a constatat că în adevăr existau vițiuni de construcțiune; ér în cas contrar, ele vor fi plătite de administrațiune.

Art. 32.

Perderi și stricăciuni; casuri de forță majoră.

§ 1. Ori-ce pagubă sau stricăciuni s'ar ivi în timpul construcțiunei sau înainte de recepțiunea provizoriă a lucrării din causă de negligență, neprevvedere, lipsă de mijloce sau false manopere, vor fi în sarcina întreprinzătorului.

§ 2. Nu vor fi însă în sarcina sa pagubele și stricăciunile datorate casurilor de forță majoră, dacă le va semuala în termen de cel mult șce șile de la înțēmplare.

In acest cas desdaunările 'i vor fi fixate, cu aprobarea administrațiunei.

§ 3. După trecerea termenului de șce șile întreprinzătorul pierde ori-ce drept de reclamațiune.

Art. 33.**Regularea prețurilor lucrărilor neprevăzute.**

§ 1. *In cas de va fi trebuință să se execute lucrări neprevăzute în devis sau să se întrebuinte de alt-fel de materiale de cât cele prevăzute, întreprinzătorul va fi dator să le execute fără întârziere, conform ordinelor scrise, iar prețurile se vor hotărî după elementele celor ce au servit la adjudecare, sau prin asimilare cu lucrări analoge.*

In cas de imposibilitate absolută de asimilare se vor lua ca termene de comparațiune prețurile curente ale localității.

§ 2. *Noile prețuri, calculate așa ca rezultatul licitațiunei să le fie aplicat, vor fi supuse aprobărei administrațiunei, de se va fi stabilit o bună invoială între ingineri și întreprinzător.*

§ 3. *Dacă invoiala nu se va fi putut stabili, administrațiunea și rezervă dreptul de a executa acele lucrări sau de a și procura materialele pentru cari n'ar fi prețuri, prin ori-ce mijloce ar găsi mai nemerit, fără ca întreprinzătorul să pôtă pretinde vr'o despăgubire pentru beneficiile ce ar fi putut avea de la asemenea lucrări.*

§ 4. *Dacă din cauza urgenței, lucrarea a trebuit să fie imediat executată și invoiala nu s'a putut stabili între administrațiune și întreprinzător, prețurile vor fi hotărîte de Tribunalul Arbitral al Societăței Politecnice.*

Până la soluțiunea litigiului întreprinzătorul va fi plătit provisoriu, după prețurile propuse de ingineri.

Art. 34.**Spor în masa lucrărilor.**

§ 1. *In cas de spor în masa lucrărilor, întreprinzătorul nu pôte ridica nici o pretențiune cât timp sporul nu va covârși cu mai mult de a șésea parte valoarea totală a contractului.*

§ 2. *Dacă sporul va fi mai mare de a șésea parte întreprinzătorul are drept la resilierea imediată a contractului, fără îndemnitate, cu condițiune de a fi cerut acesta în termen de cel mult două luni de la data ordinului prin care i s'a notificat sporul.*

Acésta, fără a fi escluse prevederile articolului 36, de va fi cazul.

Art. 35**Scădemânt în masa lucrărilor.**

§ 1. *La cas de scădemânt în masa lucrărilor, întreprinzătorul nu pôte ridica nici o pretențiune cât timp scădemântul nu va covârși cu mai mult de a șésea parte valoarea totală a contractului, afară numai de nu se vor aplica prevederile articolului 36.*

§ 2. *Dacă scădemântul va fi mai mare de a șésea*

parte, întreprinzătorul va primi, de va fi cazul, ca despăgubire o îndemnitate care se va fixa prin bună invoială sau, în cas de contestație, prin decisiunea Tribunalului Arbitral al Societăței Politecnice.

Acesta, fără a prejudiția dreptul de resiliare imediată, care trebuie să fie cerut în același termen ca mai sus.

Art. 36.**Schimbare în importanța diverselor naturi de lucrări.**

§ 1. *Când schimbările comandate au de rezultat de a modifica importanța unor feluri de lucrări așa în cât cantitățile prescrise se difere cu mai mult de 15% de cantitățile prevăzute de devise, întreprinzătorul pôte presenta, la regularea compturilor o cerere de îndemnitate basată pe prejudiciul ce i vor fi cauzat aceste schimbări.*

§ 2. *In cas de contestațiune quantumul îndemnitaței va fi fixat de Tribunalul Arbitral al Societăței Politecnice.*

Ca măsuri de equitate am adoptat articulele 37 și 38, după condițiunile franceze, — mai ales că ultimul articol era deja adoptat de Primăria Bucuresci și anul acesta a fost admis și de minister, — și articulele 33 și 39 din Condițiunile generale ale Lucrărilor Noi. Vom avea dar:

Art 37.**Variațiunile prețurilor.**

§ 1. *Dacă în cursul întreprinderii prețurile s'au ridicat așa în cât cheltuiala totală a lucrărilor ce ar mai fi de executat s'ar găsi sporită cu a șasea parte în raport cu estimațiunile proiectului, întreprinzătorul va avea dreptul la resilierea contractului, fără îndemnitate.*

Art. 38.**Incetarea absolută sau amânarea lucrărilor**

§ 1. *Dacă Administrațiunea comandă incetarea absolută a lucrărilor, întreprinderea este imediat resiliată, întreprinzătorul având dreptul de a cere o îndemnitate, de va fi cazul.*

§ 2. *Ear dacă Administrațiunea prescrie amânarea pentru mai mult de un an, fiă înainte, fiă după un început de execuțiune, întreprinzătorul are drept la resilierea contractului, dacă o cere fără prejudiciul îndemnitaței la care ar putea avea drept.*

§ 3. *Dacă lucrările vor fi fost începute, întreprinzătorul pôte cere să i se facă imediat recepțiunea provisorie a lucrărilor executate și apoi recepțiunea definitivă, după trecerea termenului de garanție.*

Art. 39.

Termenul de săvârșirea lucrărilor; termene speciale; Amende.

§ 1. *Termenul de săvârșire al tuturilor lucrărilor se va prescrie prin contract. Și tot astfel se vor prevedea, în cas de trebuință, și termenele speciale de săvârșire pentru fie care natură de lucrare în parte.*

§ 2. *Întreprinzătorul este dator a se conforma cu strictețea termenilor prevădute de contract.*

In cas de neurmărire, el va putea fi supus la o amendă, care se va statifica prin contract după natura și importanța lucrărilor, și care se va reține, fără somațiune prealabilă, din prima plată.

Art. 40.

Prelungiri de termen.

§ 1. *Întreprinzătorul nu va avea drept la prelungiri de termen de cât în urma întârzierilor provenite din cauză de forță majoră și din neîndeplinirea exproprierilor, sau nepredarea la termen a proiectelor.*

§ 2. *In aceste cazuri se va acorda întreprinzătorului, pentru lucrările împedicate, o prelungire de termen egală cu întârzierea ce va rezulta lămurit din acte scrise.*

Aceasta, fără prejudiciu de desdaunările ce s'ar putea datora întreprinzătorului, în ultimile două cazuri.

Pentru a încheia titlul relativ la executarea lucrărilor nu ne mai rămâne de cât să prevedem măsurile coercitive, ce administrațiunea e silită să ia contra întreprinzătorului care nu și îndeplinesc obligațiunile și casurile când ea, pe drept cuvânt, și rezervă facultatea de a considera contractul ca resiliat de drept.

In ce privește măsurile coercitive nimeni, nu poate contesta dreptul ce are administrațiunea, ca și or care particular, de a procedea cu cea mai mare rigoare contra întreprinzătorului recalitrant, făcându-l responsabil de toate daunele și neajunsurile ce-i poate cauza prin neîndeplinirea obligațiunilor luate.

Dar cu toate acestea, — cum : *erare humanum est*, de ambele părți, — e bine ca, și în privința măsurilor coercitive să fiă și bună voință și indulgență pentru întreprinzătorul care se căesce și dreptate, pentru cel năpăstuit.

Și iarăși e drept ca să i se garanteze cu scrupulositate interesele materiale chiar și celui mai rău.

Condițiunile acestea sunt, cred, îndeplinite prin articolul 41, luat din Condițiunile generale francese pe care vă rog să-l adoptați.

Art. 41.

Măsuri coercitive.

§ 1. *Dacă întreprinzătorul nu se conformă și față dispozițiunilor devisului, și față ordinelor de servitiu scrise ce-i sunt date de ingineri, el va fi somat de Administrațiune a se conforma diselor ordine într'un termen determinat.*

Termenul, afară de cazuri de urgență, nu va fi mai mic de zece zile, socotite de la data primirei somațiunii.

§ 2. *Dacă după trecerea acestui termen, întreprinzătorul nu se va conforma dispozițiunilor prescrise, Administrațiunea decide stabilirea regiei în socotela lui și procede imediat, la facerea inventarului descriptiv al materialului întreprinderii; în prezența sa în absența întreprinzătorului prealabil înștiințat.*

§ 3. *In acest cas, Administrațiunea va putea după împrejurări, și a ordona o nouă adjudecare în comptul întreprinzătorului, și a resilia contractul pur și simplu, și a continua lucrările în regiă.*

§ 4. *In cas de regiă, lucrările se vor executa potrivit cu prevederile articolului 10, inginerii având dreptul de a întrebuița sculele și materialele aprovisionate saș contractate de întreprinzător, după ce ele vor fi fost inventariate în prezența saș absența acestuia prealabil chemat.*

§ 5. *In timpul regiei, întreprinzătorul este autorizat a urmări operațiunile acesteia fără ca să poată însă să stănjinescă executarea ordinelor inginerilor.*

§ 6. *Lucrările executate în regiă vor fi trecute în comptul întreprinzătorului, ca și cum ar fi fost executate de el, rămânând a i se scădea din compt, ca sume primite, cheltuelile de ori-ce natură făcute cu regiă.*

§ 7. *Regia poate încela dacă întreprinzătorul va justifica că are mijlocele necesare pentru a relua lucrările și a le conduce la bun sfârșit.*

§ 8. *Sporul de cheltuielă ce va rezulta din regiă saș din o nouă adjudecare în comptul întreprinzătorului, va fi luat din sumele ce ar mai avea de primit întreprinzătorul, fără prejudiciul drepturilor ce se vor putea exercita în contră-i în cas de neîndestulare.*

§ 9. *Dacă din contră regiă saș readjudecarea ar lăsa ver o economie acesta va rămâne întregă Administrațiunii, fără ca întreprinzătorul să poată reclama ver o parte ca beneficiu.*

Vă propun asemenea să adoptați articolele 40 și 41 pline de bună voință și equitate către moștenitorii saș creditorii întreprinzătorului.

Art. 42.

Decesul întreprinzătorului.

§ 1. *In cas de deces al întreprinzătorului contractul este resiliat de drept.*

Administrațiunea poate însă accepta, de o va crede de cuviință, propunerile făcute de moștenitorii pentru continuarea lucrărilor.

Art. 43.

Liquidarea judiciară saș falimentul întreprinzătorului.

§ 1. *In cas de liquidare judiciară saș de faliment al întreprinzătorului, contractul e asemenea resiliat de plin drept, afară numai dacă Administrațiunea*

va găsi de cuvîntă să accepte ofertele ce ar putea fi făcute pentru continuarea lucrărilor de întreprindător în primul cas și de creditorii în cazul al doilea.

Cu aceste articole am terminat titlul II, relativ la executarea lucrărilor.

Se vedem acum ce dispozițiuni vom adopta pentru titlurile III și IV relative la *regularea cheltuielilor și efectuarea plăților*.

Partea acésta va fi cea mai ușoară, căci vom adopta, aproape în total dispozițiunile *Condițiunilor generale* franceze, atât pentru buna regulă ce introduc în administrațiunea lucrărilor, prin deconturile anuale, cât și pentru spiritul de equitate, de care dau probe față cu întreprindătorul, prin stipulațiunile relative la *dreptul de plăți lunare și la stabilirea unui maximum de rețineri* și prin toate cele alte dispozițiuni, pe cari le reproduc în articolele 44, 45, 46, 47 și 48,

TITLUL III.

REGULAREA CHELTUIELILOR

Art. 44.

Basele pentru regularea compturilor.

§ 1. *Afară de stipulațiuni speciale în devis, compturile întreprinderii se vor stabili după cantitățile lucrărilor efectiv executate, potrivit dimensiunilor și greutateților constatate prin măsurătorile definitive și cântăririle făcute în cursul său la finele execuțiunei, afară de casurile prevădute la articolul 27, și cheltuielile se vor regula după prețurile adjudecărei.*

§ 2. *Întreprindătorul nu poate, în nici un cas, invoca pentru măsurători și cântăriri, obiceiurile și procedurile comerciale în favoarea sa.*

Art. 45.

Inscrieri în carnete.

§ 1. *Treptat cu înaintarea lucrărilor agentul însărcinat cu supravegherea lor, va lua în prezența întreprindătorului și contradictoriu cu acesta, toate măsurile, dimensiunile, schițele și în general toate lămuririle trebuincioase pentru regularea ulterioară a cantităților, a căror măsurare și verificare nu se va mai putea face în urmă și le va înscrie în carnetele speciale.*

Întreprindătorul trebuie să subsemneze în carnetele de acceptare.

§ 2. *În cazul când întreprindătorul refuză de a subsemna sau subsemneză cu reserve, i se acordă un termen de zece zile de la data prezentării carnetelor spre ași face observațiunile înscris.*

Trecut acest termen, înscrierile sunt reputate primite de întreprindător, ca și cum ar fi fost subsemnate fără reserve.

§ 3. *Refuzul de subsemnare și subsemnarea cu reserve se vor constata prin un proces-verbal care va indica împrejurările în cari s'aun întemplat și va fi anexat pe lângă înscrierile neacceptate.*

§ 4. *Inscrierile din carnete vor fi trecute în compturi numai după ce vor fi fost recunoscute de ingineri.*

Art. 46.

Decompturi mensuale

§ 1. *La finele fie-cărei luni se va întocmi un decomp. provisoriu de lucrările executate și aprovizionările și cheltuielile făcute pentru a servi de basă plăților ce trebuiesc să se facă întreprindătorului.*

Art. 47.

Decompturi anuale și decomp. definitive.

§ 1. *La finele fie-cărui an se întocmesce un decomp. al întreprinderii compus din două părți: prima cuprindend lucrările și părțile de lucrări a căror măsurătoare a putut să fie definitiv stabilită; și a doua cuprindend lucrările sau părțile de lucrări a căror situațiune n'a putut fi stabilită de cât în mod provisoriu.*

§ 2. *Întreprindătorul va fi invitat, printr'un ordin de servițiu notificat în regulă, să vie să ia cunoștință în birourile inginerului de decomp.,— pe lângă care vor fi alăturate măsurătorile și actele ce i serv drept sprijin,— și să l semneze pentru acceptare.*

Un proces-verbal va fi întocmit cu această ocaziune, indicând împrejurările în cari s'aun îndeplinit prezentarea și subsemnarea decomp.ului.

§ 3. *Afară de comunicarea de acte ce i se face, întreprindătorul mai are și dreptul de a scote, prin impiegații săi, în birourile inginerului, copie după actele de cari va crede că are trebuință.*

§ 4. *Acceptarea întreprindătorului e definitivă, în ce privește prima parte a decomp.ului, atât pentru cantități cât și pentru aplicarea prețurilor.*

§ 5. *Dacă întreprindătorul refuză de a accepta decomp.ul său dacă l acceptă cu reserve, el e dator ași susține înscris motivele, în termen de trei-zeci de zile, socotite de la data ordinului de servițiu de care s'a vorbit la paragraful 2.*

§ 6. *Trecut termenul de trei-zeci de zile, întreprindătorul nu va mai avea nici un drept de reclamare și decomp.ul și actele ce l însoțesc vor fi considerate ca acceptate de el chiar dacă ar fi subsemnate cu reserve de ore-ce acestea nu au fost specificate.*

Procesul-verbal de prezentarea decomp.ului va fi în tot-d'a-una alăturat la chârțiile neacceptate.

§ 7. *În ce privește partea a doua, acceptarea întreprindătorului e considerată ca provisorie.*

§ 8. *Stipulațiunile din paragrafele 2, 3, 4, 5, 6 și 7 ale prezentului articol se aplică și decomp.urilor definitive parțiale cari pot să fie prezentate întreprindătorului în cursul campaniei.*

Ele se aplică asemenea și decontul general și definitiv al întreprinderii, afară de termenul pentru reclamațiuni care se sporesce până la patru-șeci de zile.

Art. 48.

Invariabilitatea prețurilor adjudecării.

§ 1. *Întreprinzătorul nu poate reveni sub nici un cuvânt asupra prețurilor contractului, primite de el.*

Art. 49.

Luarea în primire a materialelor în cas de resiliare.

§ 1. *În cazurile de resiliare prevăzute prin articulele 38 și 42, uneltele și echipagele ce se vor afla la punctele lucrării și care ar fi fost necesare pentru terminarea lucrărilor, vor fi cumpărate de Stat, dacă întreprinzătorul său împuterniciții săi o vor cere, prețul fixându-se fiă prin bună învoială, fiă prin experți.*

Vitele întrebuințate pentru transporturi sau alte lucrări nu sunt cuprinse în această măsură.

§ 2. *Cumpărătorea materialelor e facultativă pentru administrațiune în cazurile prevăzute de articulele 34, 37, 39 și 43.*

§ 3. *În toate cazurile de resiliare, întreprinzătorul e dator să părăsească locurile de lucru, magaziile și instalațiunile utile întreprinderii, în termenul ce i se va fixa de Administrațiune.*

§ 4. *Materialele aprovizionate conform ordinelor și depuse la punctele lucrării, vor fi cumpărate de Stat cu prețurile licitațiunii sau cu prețurile stabilite cum s'a ȃis la articolul 33, dacã vor îndeplini condițiunile devisului sau ale ordinelor de servițiu.*

Materialele neaduse la punctele lucrării nu vor fi trecute în compt, afară de stipulațiune specială înscrisă în devisul întreprinderii.

TITLUL IV.

PLĂȚI

Art. 48.

Plata deconturilor.

§ 1. *Plata deconturilor se va efectua în fiecare lună pe baza situațiunii lucrărilor executate reținându-se însă a ȃceea parte din valoarea lor pentru garanția și întreținerea lucrărilor până la recepțiunea definitivă și quotitatea rezultând din aplicarea articolului 20.*

§ 2. *Se vor libera asemenea și acompturi asupra valorii materialelor aprovizionate, socotite după prețurile devisului.*

Acompturile vor fi de 80% din valoarea aprovizionărilor.

Art. 49.

Maximul reținerilor.

§ 1. *Dacă reținerea de ȃceea la sută aplicată întregii valori a lucrărilor ar produce o sumă mai*

mare de cât cea socotită necesară, pentru a garanța întreprinderea, se va putea stipula în devis sau decide în curs de execuțiune, că reținerea va înceta de a crește după ce va fi atins maximul necesar pentru întreținere.

Art. 50.

Recepțiunea provisorie

§ 1. *La termenul prescriș pentru terminarea lucrărilor se va procede la recepțiunea lor provisorie, în prezența întreprinzătorului său în absența i, după prealabila înștiințare.*

§ 2. *În acest scop, delegatul direcțiunii și cu întreprinzătorul vor visita și examina toate lucrările întreprinderii spre a constata prin încheiere de proces-verbal de recepțiune provisorie, dacã toate lucrările sunt terminate după prescripțiunile condițiunilor speciale.*

Constatându-se că lucrările sunt terminate, inginerul diriginte va procede la facerea măsurătoarei generale și a situațiunii definitive; ȃr termenul de întreținere va curge de la data procesului-verbal de recepțiune provisorie.

§ 3. *În cazul contrar, se va face situația definitivă a lucrărilor terminate și bine executate; ȃr lucrările neterminate sau rău executate se vor executa după aprețierea direcțiunii, în comptul întreprinzătorului, sau de întreprinzător.*

În ambele cazuri însă, se va aplica amenda prevăzută în contract.

§ 4. *După ce se vor complecta și termina toate lucrările, îndreptându-se și modificându-se defectele semnalate, se va face o nouă constatare la fața locului și se va încheia din nou proces-verbal de recepțiune provisorie, de la data căruia va curge termenul de întreținere.*

§ 5. *Recepțiunile de lucrări nu se vor face în epoca de la 15 Octombrie la 15 Martie.*

Art. 51.

Recepțiunea definitivă.

§ 1. *Tot ast-fel se va produce și la recepțiunea definitivă, după trecerea termenului de garanție și întreținere.*

§ 2. *Afară de stipulațiune expresă în devis, acest termen va fi de șase luni de la data recepțiunii provisorie, pentru lucrările de întreținere, și de terasamente și șosele împetrite și de un an pentru lucrările de artă.*

§ 3. *În tot timpul întreținerii întreprinzătorul rămâne răspunȃtor de lucrările sale și e dator a le întreține.*

§ 4. *Dacă în cursul termenului de întreținere, întreprinzătorul ar neglija ȃa întreține lucrările în bună stare, sau ar întârȃia refacerea părților de-*

teriorate, chiar după ce ar fi fost invitat la acesta de către inginer, Administrațiunea, după trecere de șapte zile de la acea invitare, va putea ordona facerea lucrărilor de întreținere sau reparare, în regiă sau printr'alt mod, în comptul reținerii, fără somațiune sau chemare în judecată, întreprindătorul socotiindu-se pus în întârziere prin chiar faptul degradărilor

Art. 52.

Plata reținerilor de garanție.

§ 1. Reținerea de garanție a întreprinderii nu va fi plătită întreprindătorului de cât după recepțiunea definitivă și după ce va fi probat că s'a îndeplinit obligațiunile prevădute de articolul 23.

§ 2. Dacă întreprindătorul nu va fi probat acesta în momentul recepțiunii definitive, reținerea de garanție va fi depusă la casa de depozite și consemnațiuni, în total sau în parte, și nu va fi restituită întreprindătorului de cât prezentând un certificat al inginerului care se constată că prescripțiunile de la paragraful 1 au fost îndeplinite.

Art. 53.

Dobândă pentru întârzieri de plată.

§ 1. Plățile se vor face prin mandate asupra casieriei din localitate și se vor efectua cel mult pînă la 15 ale fiecărei luni.

§ 2. Pentru sumele neachitate pînă la acest termen se va bonifica întreprindătorului uă dobândă de 5% pe tot timpul întârzierii.

§ 3. In cas când întârzierea ar proveni din lipsă de alocațiuni, dobânda se va bonifica numai după două luni de întârziere.

In privința *Contestațiunilor* asemenea, *Condițiunile generale* franceze, dau garanții îndestulătoare, căci, nu o dată numai, Consiliile de prefectură și Consiliul de Stat au luat apărarea întreprindătorului contra arbitrariului inginerilor. Am căutat dar, și pentru ele, a mă apropia de dispozițiunile franceze și, fiind că noi nu avem încă un Consiliu de Stat, mă-am adresat la experți.

Și am ales experții cei mai competenți și cei mai independenți: am ales Tribunalul arbitral prevădut de Statutele Societății noastre, pentru a înlocui Consiliul de Stat.

Ecă dispozițiunile ce vă propun:

TITLUL V.

CONTESTAȚIUNI.

Art. 56.

Intervenirea inginerilor superiori.

§ 1. Or ce dificultăți s'ar ivi în cursul întreprinderii, între inginerul diriginte și întreprindător vor fi aduse la cunoștința inginerului superior.

§ 2. Dacă întreprindătorul contestă faptele, în casu-

rilor prevădute de articolul 26, și de paragraful 2 al articolului 27 și de paragraful 2 al articolului 31, inginerul diriginte va încheia un proces-verbal de împrejurările contestațiunii și 'l va notifica întreprindătorului, care e dator a'și presenta observațiunile în termen de 3 zile.

Acest proces-verbal va fi transmis de inginerul diriginte inginerului superior, spre cele de drept.

Art. 57.

Intervenirea Direcțiunii Lucrărilor și a Ministerului

§ 1. In cas de contestațiune cu inginerul superior din localitate, întreprindătorul se va adresa Direcțiunii Lucrărilor, cu un memoriu în care va indica motivele și totalul reclamațiunilor sale.

§ 2. Dacă în termen de 15 zile, Direcțiunea nu i-a dat nici un răspuns satisfăcător, sau dacă nu ar esista Direcțiunea Lucrărilor, întreprindătorul va putea adresa memoriul său Ministerului cum s'a dis mai sus.

§ 3. In cazul însă, când, după trecere de trei luni, Ministerul n'a comunicat răspunsul său, sau n'a admis reclamațiunile întreprindătorului, aceasta este în drept a supune reclamațiunile sale decisiunilor Tribunalului Arbitral al Societății Politecnice.

§ 4. Dacă în termen de șase luni de la data notificării decisiunii ministeriale, făcută asupra reclamațiunilor sale relative la decompul general și definitiv al întreprinderii, întreprindătorul n'a adresat cererea sa Tribunalului Arbitral, el va fi considerat ca și cum ar fi adeva! la ziua decisiune și or ce fel de reclamațiune va fi stinsă.

Art. 58.

Judecarea Contestațiunilor

§ 1. Or ce fel de contestațiune între Administrațiune și întreprindător, relativă la sensul său execuțiunea clauselor contractului, va fi supusă Tribunalului Arbitral al Societății Politecnice, care hotărăște, afară de recurs în justiție, pe cale ordinară.

Am terminat, Domnilor.

Și suntem, de sigur, cu toți mulțumiți: D-vastră pentru că ați scăpat de uă conferință care a durat cam mult și eu pentru că mi-am îndeplinit datoria și cred a vă fi demonstrat că s'ar putea alcătui caiete de sarcine mai equitabile și prin urmare mai aplicabile, ca cele ce avem.

Dacă și D-voastră credeți tot așa, atunci vă rog din nou ca, aprobând propunerea ce am avut onore a vă face, după prima parte a conferinței, să bine-voiți: mai întâiu să decideți, că: *este utilitate publică de a se modifica actualele caiete de sarcine, condițiuni generale;* și apoi, să numiți uă comisiune, care să alcătuescă un proiect de caiete de sarcine, pe care, după desbaterile D-vastră, să 'l supuneți Domnului Ministru al Lucrărilor Publice, spre a 'l avea în vedere.

ANEXE

De temă ca citirea conferinței să nu devină prea plicticoasă, prin reproducerea, între fie-care articol, a dispozițiilor din diferitele caiete de sarcine de cari m'am servit în compilațiunea mea, am scos din corpul conferinței toate acele reproduceri.

Ele mi par însă necesare, pentru înțelegerea modului cum s'a făcut compilațiunea, și de aceea am crezut că e bine să le dau sub formă de anexe, pentru fie-care articol al propunerilor mele ¹⁾.

În ce privește compilațiunea am socotit că: pentru cea mai mare parte din dispozițiuni, singura lor reproducere și noua propunere sunt îndestulătoare; iar pentru altele am mai adăugat și câte-o dezvoltare a cuvintelor cari m'au făcut a modifica redacțiunile vechilor caiete de sarcine.

C. G.

Iată dispozițiunile ce s'au avut în vedere. ²⁾

Pentru primul articol, relativ la *Dispozițiunile generale* s'au avut în vedere:

Din *Condițiunile generale italiene*.

Art. 1. L'appalto delle opere dipendenti dall'amministrazione dei lavori pubblici si fan nelle forme indicate negli avvisi d'asta, osservate le leggi ed i regolamenti sulla contabilità generale e sui contratti per servizio delle amministrazioni dello Stato.

Din *Condițiunile Primăriei București*.

Art. 1. Orice contract relativ la executare de lucrări pentru comțul orașului București, fie în urma unei adjudicațiuni publice, fie prin bună învoială, este supus, în tot ce-i poate fi aplicabil, următoarelor dispozițiuni:

Din *Condițiunile generale franceze*.

Art. 1. (Vezi acele condițiuni la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului Lucrărilor Publice*, edițiune 1891.

Art. 3. Înștiințările pentru licitațiuni și procedarea de urmat la primirea și la deschiderea ofertelor și la declararea adjudicațiunii sunt cele prevăzute în legea de contabilitate generală a Statului (art. 50—54 inclusiv).

Supra-oferte nu se primesc de cât numai în cazurile și în condițiunile anume prevăzute în condițiunile speciale ale lucrării, care a fost pusă în adjudicație publică.

Art. 5. Licitațiunea se va ține asupra seriei de prețuri și asupra estimațiunii din proiectul aprobat de minister pentru fie-care lucrare.

¹⁾ Am făcut excepțiune în ce privește *Condițiunile generale franceze*, pe cari le-am luat ca model și pe cari le-am reprodus în complect la un loc, mulțumindu-mă, la fie-care articol a indica articolul Condițiunilor franceze.

²⁾ Citațiunile vor fi făcut în tot-d'una în ordine cronologică, spre a se vedea progresul relativ al fie-cărei dispozițiuni. De regulă vom face citațiuni numai după Condițiunile generale ale *Primăriei București*, ale *Serviciului Lucrărilor Noș*, din *Diracțiunea Generală a Căilor Ferate Române*, ale *Ministerului Lucrărilor publice din Franța* și ale *Ministerului nostru de Lucrări Publice*, edițiune 1892, ca cele mai recente și cele după cari se execută cele mai multe lucrări.

Excepțional însă, vom face și alte citațiuni.

Cantitățile de lucrări de făcut, seria prețurilor, planele, condițiunile speciale și celelalte piese ale proiectului, cât și repartițiunea lucrărilor pentru tot timpul în care lucrarea trebuie să fie terminată, vor fi puse în vederea doritorilor de a lua parte la concurență, la autoritățile unde are să se țină licitațiunea și unde vor putea să ia cunoștință de ele înainta de ziua adjudicațiunii.

Acastă repartiție este obligatorie și numai ministerul o poate schimba, nu însă în povara întreprinzătorului.

În propunerea noastră am preferit a ne referi la legea Contabilității în tot coprinsul ei, atât pentru că în ea sunt și alte dispozițiuni, de cât cele citate de Condițiunile Ministerului, în ce privește esecutiunea lucrărilor, cât și pentru că orice modificare s'ar introduce în legea contabilității, e introdusă de drept și în Condițiunile Generale.

Pentru articolul 2, relativ la *condițiunile de îndeplinit pentru a fi admis la licitațiuni*; s'au reprodus toate articolele condițiunilor esistenți în corpul conferinței.

Reproducem însă mai jos, ca o foarte bună dispozițiune, articolul 1 al *Condițiunilor generale pentru întreprinderi publice, promulgate prin domnescul decret No. 175 din 7/19 Februarie 1868*.

Art. 1. Pentru a putea concura la adjudicații de lucrări publice de orice natură, concurenții urmăz să justifice că posed specialitatea de ingineri și arhitecți sau că au executat lucrări publice importante în mod satisfăcător în țară sau în străinătate.

Acei cari nu îndeplinesc vre una din aceste condițiuni, nu pot fi admiși la concurență de cât cu îndatorirea de a executa lucrările cu omenii speciali recunoscuți de minister și priveghiați de către agenții săi.

Acastă justificare se va face prin acte în regulă doveditoare de specialitatea concurenților sau prin certificate liberate din partea ministerului respectiv doveditoare că au executat în conștiință lucrările cu cari au fost însărcinați.

Când citește cine-va această vechiă dispozițiune, atât de equitabilă, nu este în drept a se întreba, prin ce derogățiune de la legile progresului, am ajuns la dispozițiunile ultimelor caiete de sarcine, atât de arbitrare?

Pentru articolul 3, relativ la *Certificatele de capacitate* am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*.

Art. 3. **Certificatul de capacitate** — Certificatele de capacitate trebuiesc, pentru a putea fi luate în considerațiune, să emane de la autorități sau persoane competente, să indice lucrările executate, modul cum concurențele și-a îndeplinit angagiamentele și să fie relative la lucrări a căror esecutiune a avut loc în cei din urmă zece ani.

Certificatele de capacitate vor trebui prezentate, cu 24 ore cel puțin înainte de adjudicațiune, Directorului lucrărilor Orașului, spre vizare.

Pentru lucrările de terasamente în condițiuni ordinare, cum și pentru orice altă lucrare de un caracter obișnuit, a cărei valoare nu trece peste 5,000 lei, nu se va cere certificate de capacitate, afară de se va stipula ast-fel în *Condițiunile speciale* ale lucrării.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*.

§. 1. **Calitatea concurentului**.

Acastă justificare se va face prin acte în regulă, doveditoare de specialitatea concurenților, doveditoare că au executat în mod satisfăcător și în conștiință lucrările cu cari au fost vre-o dată însărcinați.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 3. (Vezi Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*, edițiune 1892.

Art. 1.

Lucrările arătate prin aceste certificate să nu fi fost executate la o dată mai veche de trei ani, din ziua când se ține licitațiune.

În certificate se va încredința că concurentul a executat lucrări sub conducerea și controlul inginerilor sau arhitecților acelor autorități, se va arăta lămurit care au fost acele lucrări și modul în care întreprinzătorul și-a îndeplinit obligațiunile, fie față cu administrațiunea, fie față cu lucrătorii, cu furnizorii, ori cu terțele persoane.

Nu se vor cere certificate de capacitate pentru întreprinderile de aprovizionări de materiale destinate la împetrirea șoselelor, nici pentru lucrările de terasamente, când valoarea acestor întreprinderi va fi mai mică de 20,000 lei.

În propunere s'a adoptat dispozițiunea Condițiunilor francese.

Pentru articolul 4, relativ la *Cauțiune* am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 4. **Cauțiunea**. — Cauțiunea pentru admitere la licitație este fixată la 5 la sută din valoarea totală a devisului stimativ al lucrării, dacă *Condițiunile speciale* nu dispun alt-fel.

Ea se va constitui în numerar sau efecte publice¹⁾.

Art. 7. **Semnarea contractului**. — În termen maximum de cinci zile libere de la aprobarea licitațiunii, de care va trebui să ia singur cunoștință sau să ceară prin scris a fi încunoscinit, adjudecatarul e dator a depune garanția și chârta timbrată pentru contract, a achita dreptul de înregistrare și a semna contractul.

Art. 8. **Garanția definitivă**. — Afară numai dacă *Condițiunile speciale* ale lucrării nu vor dispune alt-fel, garanția definitivă va fi echivalentă cu 10 la sută din valoarea totală a devisului, când rabatul oferit la licitațiune nu va fi mai mare de 10 la sută; ea va fi egală cu rabatul oferit, dacă acesta va trece peste 10 la sută, fără ca în nici un caz, garanția esigibilă să intrăcă două-țeci la sută din valoarea devisului.

Garanția se va constitui în bani sau efecte publice ale Statului român, Creditelor funciare, Comunei București sau în ori-ce alt efect garantat de Stat, cotate pe cursul zilei.

Art. 9. Garanția definitivă nu se va putea înstrăina sub nici un motiv; ea va rămâne integral afectată la asigurarea lucrărilor contractate, până la terminarea și recepțiunea lor, provisoric, potrivit celor ce se prescrie la art. 55, sau, la caz când aceste lucrări nu s'ar executa în termen și conform condițiunilor stipulate, ea va servi la acoperirea deficitului ce ar rezulta prin darea din nou în întreprindere a lucrărilor sau executarea lor în regie.

Garanția servește, pe lângă acăsta, a acoperi pagubele de orice natură ce ar rezulta pentru Primărie din neexecutarea la termen a lucrărilor, prin faptul întreprinzătorului, sau din ori-ce alte circumstanțe provocate de dănsul

¹⁾ A se vedea și dispoziția art. 7, reprodus pentru articolul 8.

Art. 10. Când, în casurile de mai sus, Primăria va trebui să useze de garanția întreprinzătorului, o va putea face, în urma deciziunii Consiliului comunal, fără somațiune sau chemare în judecată, destul numai ca deficitul să se fi constatat prin scriptele comptabilității.

Realizarea garanției, în cazul când ea ar fi constituită în efecte se va face prin desfacerea ei la bursă.

Art. 11. Independente de garanția depusă, întreprinzătorul este răspundător, cu tot avutul său, pentru ori-ce deficit sau obligațiune ce ar decurge pentru Primărie din faptul lui și care nu s'ar putea acoperi cu garanția.

Art. 55. **Restituțiunea garanției**. — După ce lucrările vor fi fost complet primite provisoriu se va libera întreprinzătorului de odată cu plata și cele 9 țeciimi din valoarea lor și garanția depusă pentru dănsule.

În cazul prevădut de art. 54, garanția nu se va libera de cât după ce totalitatea lucrărilor contractate se va fi terminat, fie de întreprinzător, fie de altul în comptul lui.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 3. **Garanția provisorie și definitivă**. — Înainte de licitațiune, antreprenorii vor fi datorți a vărșa la casa centrală a C. F. R. în București, ca garanție provisorie 5 la sută din suma totală a devisului.

Ea va fi înapoiată acelor concurenți a căror oferte nu se vor aproba.

Garanția provisorie a concurenților a căror ofertă este aprobată va fi confiscată fără somațiune sau judecată dacă, în termen de cel mult o lună de zile de la data aprobării licitațiunii nu vor semna contractul și nu vor depune garanția definitivă.

Garanția definitivă va fi de ..... la sută din valoarea contractului și se va vărșa la casa centrală a C. F. R. înainte de încheierea contractului.

Atât garanția provisorie cât și cea definitivă vor putea fi în bani sau în titluri ale Statului.

§ 38. **Înapoierea garanției**. — După aprobarea procesului-verbal de recepțiune provisorie se va înapoia antreprenorului garanția depusă la încheierea contractului, rămânând pentru asigurarea întreținerii reținerea de.....% prevădută la § 36.

Din *Condițiunile Francese*,

§. 4. (Vezi Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 2. Fie-care concurent trebuie să depune, spre a fi admis la licitațiune, o garanție provisorie în bani sau în efecte publice ale Statului sau garantate de Stat.

Caietul de sarcine va hotări, în fie-care caz particular, cotitața acestei garanții.

Când felul și însemnătatea garanției nu vor fi arătate în condițiunile speciale ale proiectului, ea va fi de 4 la sută din estimațiunea lucrărilor de adjudecat.

Acastă garanție rămâne în deposit la administrație timp de 15 zile după aprobarea adjudecațiunii de către autoritatea în drept de a o confirma, în care timp adjudecatarul este dator să depune garanția definitivă și să subscrie contractul. După trecerea acestor 15 zile, de curgerea cărora adjudecatarul trebuie să ia însuși cunoștință, garanția provisorie poate să fie vărșată la tesaur în folosul Statului, fără judecată și fără ca adjudecatarul să mai pôtă invoca veri-un motiv în contra confiscării ei; iar lucrarea se va pune din nou în adjudecațiune.

Art. 4. Înainte de subscrierea contractului, și spre a asigura exacta lui executare, adjudecatarul va depune garanția definitivă.

Natura și importanța acestei garanții se vor determina în caietul de sarcine anexat la proiectul lucrării pe care concurenții l-au avut în vedere la licitațiune.

Când caietul de sarcine nu ar hotări garanția definitivă, a

ceasta va fi în toate cazurile de 6 la sută din valoarea lucrărilor după devise.

Garanția definitivă nu se poate înstrăina sub nici un pretext; ea rămâne integral afectată la asigurarea lucrărilor contractate până la terminarea lor, și când aceste lucrări nu s'ar executa la termenul, sau conform condițiilor convenite, ea va servi la acoperirea deficitului ce ar rezulta dintr-o nouă adjudecățiune sau din aplicarea regiei.

Garanția definitivă nu se va libera de cât după terminarea lucrărilor și aprobarea recepțiunii lor provisorie.

În cas de deficit, când administrațiunea va trebui să atace garanția definitivă, ea va putea face această fără judecată și fără somațiune prealabilă de punere în întârziere, destul fiind să se constate deficitul sau paguba la decontul general ce se va face de contabilitate, pe baza prețurilor plătite și a lucrărilor executate.

Dacă garanția va fi în bani, despăgubirea se va opera îndată de va fi în efecte publice, ele se vor vinde prin sindicul bursei din București.

Garanția va servi asemenea pentru asigurarea Statului în contra oricărei pagube sau deficit, de orice natură, la care ar putea fi expus din faptul întreprindătorului.

Este bine înțeles că întreprindătorul, pe lângă garanția susținută, este răspundător cu întreaga sa avere pentru toate deficiturile pagubele și obligațiunile ce ar decurge din întreprinderea sa către administrațiune, și care nu s'ar putea acoperi cu garanția ce ar avea depusă, fiind supusă urmărirea acestei averi la legea de urmărire în vigoare la semnătura contractului.

Art. 45. Garanția depusă la încheierea contractului, spre a asigura exacta lui execuțiune, se va restitui întreprindătorului după aprobarea procesului-verbal de recepțiune provisorie.

Până la acea dată ea nu va putea să fie restituită nici micșorată, afară de o clausă anume din caietul de sarcine al lucrării.

Art. 53. Garanția depusă la subscrierea contractului, spre a asigura exacta lui observare, se va socoti tot-d'acuma proprietate a întreprindătorului cât timp vor dura lucrările ori de către cine ar fi fost depusă, și administrațiunea va dispune de ea în toate cazurile prevăzute în aceste condițiuni.

Acastă condițiune nu se va socoti degajată de cât după aprobarea procesului-verbal de recepțiune provisorie, oricare ar fi fost prelungirile de termen sau modificările acordate întreprinderei.

În propunerea noastră am adoptat aproape în total dispozițiunile franceze, complectându-le cu prevederile decretului din 18 Noembrie 1882, pentru cazul când adjudicatarul n'a complectat cautiunea definitivă.

Observăm în trecut inutilitatea dispozițiilor articulelor 9, 10 și 11 din Condițiunile Primăriei și absurditatea articolului 8, în ce privesce sporul cautiunei definitive în raport cu scădemântul, articol copiat după vechile Condițiuni ale Ministerului nostru.

În adevăr nu se esplică cuvântul pentru care se sporesce cautiunea, căci, de orice 10% a fost uă dată socotit îndestulător, nu vedem pentru ce el va înceta de a fi atare, când scădemântul e de 15%.

Uă pedică mai mult, pentru micii capitaliști cari putând, din cauza micului câștig cu care se mulțumesc, a face un scădemânt mai mare de cât capitaliștii mari, nu'l pot face din cauza acestei dispozițiuni.

Din fericire deja noile condițiuni ale Ministerului sunt în progres în această privință.

Pentru articolul 5, relativ la *Oferlă* am avut în vedere :

Din *Condițiunile Italiane*,

Art. 4. Le offerte dovranno portare un tanto per cento di ribasso sul prezzo di appalto, applicabile a tutti indistintamente i avori, tanto a corpo quanto a misura. — Sono nulle le offerte a cui sia apposta una condizionale, come le offerte espresse in termini generali e senza indicazione esplicita e precisa del ribasso.

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 6. **Forma și aprobarea adjudecățiunii.**— Ofertele cari ar conține propunerii speciale sau contrarii dispozițiilor din aceste condițiuni generale sau din Caietul de sarcine al lucrării, se vor considera ca nule și neavenite.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§ 2. **Oferta.**— Prin ofertele prezentate de concurenți se va arăta numărul procentelor sub prețurile devisului cu care antreprenorul este dispus a executa lucrările.

• Ofertele se vor presenta înscris și sigilate.

Am explicat în corpul conferinței pentru ce nu suntem părtași ai dispozițiilor din Condițiunile Italiane adoptate și de Primăria, și de ce, în propunerea noastră, am adoptat redacțiunea Lucrărilor Noi, ușor modificată.

Pentru articolul 6, relativ la *Aprobarea adjudecării* s'a avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 6. Licitațiunea nu va fi valabilă de cât după aprobarea Consiliului comunal, respectiv a Ministerului de Interne.

Adjudecatarul nu va putea pretinde nici o indemnitate dacă licitațiunea nu s'ar aproba.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 5 (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*, edițiune 1892,

Art. 6. Adjudecățiunile nu sunt definitive de cit după ce vor fi fost confirmate de autoritatea în drept de a le aproba.

Când nu ar dobîndi această aprobare concurentul, a cărui ofertă a fost admisă la licitațiune, nu va putea pretinde nici o despăgubire și i se va restitui numai garanția provisorie prevăzută la art. 2.

În propunerea noastră am adoptat redacțiunea franceză, ușor modificată.

Pentru articolul 7, relativ la *Copie după proiecte date întreprindătorilor* am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 12 **Copie după proiecte.**— Întreprindătorul își scote cu a sa cheltuală, copii de pe desemele, măsurătoarele, devisele și caietul de sarcine al lucrării, Primăria nefiind datore de cât a le confrunta cu originalele proiectului și a le certifica.

Un exemplar imprimat după aceste condițiuni generale, cum și câte un exemplar după oricare desemn sau bucată a proiectului, când acestea s'ar afla tipărite, se liberă gratuit întreprindătorului.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 4. **Contractul.** . . . . .

Câte un exemplar din contract și din caetele de sarcine se vor da antreprenorului; iar devisul și planurile se vor pune

la dispozițiunea sa în biroul serviciului pentru a scote copie, singur sau prin agenții săi.

În cas de divergențe, originalele vor fi hotărâtoare.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 6 (Vezi Condițiunile franceze la urmă)

Din *Condițiunile Minis'eruluș*, edițiune (din 1892),

Art. 8. Întreprindătorul este dator să scotă, cu cheltuiala sa, copii de pe toate planurile și cele-alte piese ale proiectului; administrațiunea nefiind obligată de cât de ale confrunta cu originalele din archiva sa și a le certifica conform cu ele.

Noi am adoptat dispozițiunile franceze.

Pentru articolul 8, relativ la *Cheltueli de adjudecare și Contractare*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 7. **Semnarea contractului.**— În cazul când adjudecatorul n'ar îndeplini, la termen, aceste obligațiuni, cauțiunea se va confisca în favorul Primăriei, fără somațiune, chemare în judecată sau verii un drept de pretențiune din partea adjudecatarului, acesta recunoscându-se pus în întârziere prin simplul fapt al expirării termenului și al neîndeplinirii condițiunilor arătate mai sus, fără prejudiciu de daune interese către Primărie.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noiș*,

§ 4. **Contractul.**— Contractul definitiv, ce se va încheia cu adjudecatarul după aprobarea ofertei sale de către direcțiune, va avea de basă:

1° caetul de sarcine;

2° devisul;

3° planurile.

§ 6. Când doi sau mai mulți antreprenori vor fi asociați pentru executarea lucrărilor, direcțiunea își rezervă dreptul d'a desemna, chiar la încheierea contractului, pe unul din asociați care să fie obligat a îndeplini personalmente toate obligațiunile ce sunt impuse prin caetul de sarcini.

D'almintrelea însă sunt și ceilalți asociați solidari răspunzători pentru îndeplinirea îndatoririlor contractate.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 7. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministeruluș*,

Art. 7. După aprobarea adjudecațiunei. d. adjudecatar este obligat să procure hirtie timbrată pentru ambele exemplare ale contractului, să plătească taxele prevădute în legi și să depună garanția definitivă; și atunci i se va libera contractul împreună cu copii de pe piesele proiectului¹⁾ și un exemplar imprimat al acestor condițiuni ce fac parte integrantă din orice contract.

Prin simpla liberare a contractului, condițiunile prevădute în acest articol se vor considera îndeplinite.

Am adoptat dispozițiunea franceză, completată prin dispozițiunea Primăriei.

Pentru articolul 9, relativ la *Domiciliul întreprindătoruluș*, la care trebuie adăogat § 3, scăpat din vedere la tipărirea corpului conferinței, în copriusul următor:

§ 3. *După recepțiunea definitivă a lucrărilor întreprindătorul este dispensat de obligațiunea de a și avea domiciliul în apropierea lucrărilor.*

¹⁾ Această stipulațiune pare în contradicere cu cea a art. 8 reproducus pentru articolul 7.

Cum se va interpreta de fapt?

Dacă însă nu va aduce la cunoștiința administrațiunei noul său domiciliu, notificațiunile relative la întreprinderea sea, vor fi considerate ca valabile, fiind făcute la primăria desemnată mai sus.

Pentru articolul 9, relativ la *Domiciliul întreprindătoruluș* am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 13. **Domiciliu.**— De o dată cu semnarea contractului, Întreprindătorul este ținut a și alege domiciliul în București și de a declara strada și N-rul acestui domiciliu.

Dacă n'ar fi îndeplinit această obligațiune, orice notificațiune, care se referă la contractul său, va fi socotită valabilă, dacă ea se va lăsa înregistrându-se, la Registratura generală a Primăriei și alipindu-se, în copia la ușa Primăriei.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noiș*,

§ 5. **Domiciliu.**— De o dată cu subscrierea contractului, antreprenorul este obligat a și declara domiciliul arătând strada și No. casei sale de locuință. Acest domiciliu însă, în nici un cas nu poate fi de cât la punctul lucrării, sau la cea mai apropiată comună, sau la orașul de reședință al districtuluș în care cade lucrarea.

În cas când antreprenorul nu se va conforma acestei îndatoriri, orice comunicări privitoare la antreprisă se vor socoti predate antreprenoruluș, din ziua când vor fi primite la prefectura județuluș în care se află lucrarea.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 8. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministeruluș*,

Art. 9. La subscrierea contractuluș, întreprindătorul este dator să arate domiciliul pe care și-l-a ales.

Acest domiciliu nu poate să fie de cât în țară și nu poate fi schimbat de cât cu consimțimintul ministeruluș.

Când n'ar fi făcut această declarațiune în termen de 15 zile de la aprobarea adjudecațiunei, toate comunicările privitoare la întreprindere se vor socoti predate întreprindătoruluș din ziua care ele au fost primite la prefectura județuluș în care se execută lucrarea.

Am adoptat dispozițiunea Lucrărilor noiș, combinată cu aceea a Condițiunilor franceze, și ast-fel am terminat titlul I, căci articolul 10 din Condițiunile Ministeruluș, nu am cređut că mai trebuie să 'l înscriu, mai întâiu pentru că articolul 44 al legii comptabilităței generale a statuluș, pe care am înscris'ua la articolul 1,— e mai favorabile întreprindătoruluș, căci 'i facilitează avansul și pe valori ipototecare, și al doilea pentru că, cu redacțiunea Ministeruluș, avansul nu poate avea loc. Căci nimeni nu va depune *banii* pentru a avea un avans, și, cu titluri, întreprindătorul va găsi bani la *Banca Națională*, pe termen mai lung, și fără rețineri la fie-care situațiune.

Étă, și dispozițiunile articulelor de cari vorbiți mai sus.

Art. 44, (din legea Comptabilităței generale a Statuluș). Nici un avans nu se va putea acorda la încheierea unui contract pentru lucrări, furnituri sau transporturi, de cât pe garanția unei valori ipototecare sau deposit de alte valori și până la $\frac{1}{2}$, din costul total (al lucrării).

Ér articolul din *Condițiunile Ministeruluș*, dice:

Art. 10 După subscrierea contractuluș, se va libera întreprindătoruluș un avans de pină la a de cea parte din valoarea lucrărilor de pe contract.

Restituirea acestui avans trebuie să fie asigurată printr'o garanție specială, deosebită de cele prevădute la art. 3 și 4, dar consistind ca și acelea *in bonis sanè effecte publice ale Statului*. Pentru restituirea avansului se va face o reținere de 10 la sută din fie-care situațiune de plată pentru lucrări efectuate.

Oricare ar fi garanția depusă, avansul nu va putea să treacă peste a șecua parte din valoarea lucrărilor.

Pentru articolul 10, relativ la *Sub-intreprindătorii de lucrări; lucrări cu bucala, și lucrări cu ȃina*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei*.

Art. 15 **Subcontractarea lucrărilor.** — Intreprindătorul nu va putea, sub nici un cuvânt, să treacă asupra altei persoane totalitatea sau parte din lucrările contractate fără consimțimintul Primăriei. În orice cas, el rămâne singur responsabil către Administrațiune, lucrătorii săi către cei d'al treilea.

Dacă ar urma cedare fără autorizațiune, Primăria, în urma constatării faptului printr'un proces-verbal încheiat de Inginerul diriginte cu trei martori (?), va fi în drept, fie a resilia contractul fie a scote lucrarea în o din nou licitațiune sau a o executa în regiă, în comptul garanției, fără ca pentru această să aibă a face Intreprindătorului de cât o simplă incunoscintare administrativă.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§ 7. **Interdicțiune de cedare.** — Antreprenorul nu va putea ceda nici în parte nici în total lucrările contractate fără consimțimintul prealabil și autorizațiunea în scris a direcțiunei.

Descoperindu-se asemenea urmare, direcțiunea va fi în drept, după constatarea făcută prin proces-verbal, d'a resilia contractul reținând garanția antreprenorului, fără somațiune prealabilă.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 9. (Veđi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 11 Intreprindătorul nu pôte să cedeze, la sub-intreprindători, una sau mai multe părți din întreprinderea sa, fără incuviințarea administrațiunei. Chiar cînd ar dobîndi această incuviințare, el rămîne personal responsabil, atît către administrațiune cit și către terțiile persoane.

Dacă un angajament de sub-intreprindere s'ar fi făcut de întreprindător fără aprobarea administrațiunei, acesta pôte, după casuri, să pronunțe resilierea pură și simplă a întreprinderii, să execute în regie sau să o pună din nou în adjudicațiune, fără judecată și pe basa unui proces-verbal constatînd faptul. Procesul-verbal va fi făcut de inginerul diriginte al lucrării, față cu trei martori (?) cari l vor subscrie.

Dacă din aplicarea regiei sau prin noua adjudicațiune s'ar produce un deficit, acesta se va acoperi din sumele ce s'ar cuveni întreprindătorului, pentru lucrări făcute de el și din garanția sa.

Acest articol l'am modificat în mod radical, pentru motivele arătate în conferință, ca nedrept, — de órece respunderea se lasă tot întreprindătorului, — și ca inutil și neaplicabil, — de órece, *în practică*, nici uă dată nu se aduce la îndeplinire căci, de regulă, se lucrează cu sub-intreprindători fără nici uă autorizare prealabilă.

Pentru articolul 11, relativ la *Inceperea și epocile de executare a lucrărilor*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 16. **Pregătirea, trasul și începerea lucrărilor.** — De

îndată după contractare, întreprindătorul va trebui să procedă la aprovizionarea, la punctul lucrării, a materialelor necesare execuțiunii și apoi să ceară prin scris directorului lucrărilor autorizațiunea d'a începe executarea.

Direcțiunea va dispune, în cel mai scurt timp, tragera lucrării pe teren și fixarea ei prin țeruși convenabil reperați, cari se vor remite întreprindătorului cu proces-verbal. Țerușii, jalónele și personalul necesar tragerii lucrărilor cad în sarcina întreprindătorului.

După trasul lucrării și, *în cazul când inginerul sau arhitectul diriginte va fi judecat că aprovizionarea de materiale* făcută la punctul lucrării este suficientă pentru începerea execuțiunii, Directorele, prin serviciul respectiv, va autoriza în scris atacarea lucrării.

Alt-fel, se va invita întreprindătorul să își completeze aprovizionările în cantități suficiente, după aprecierea inginerului sau arhitectului diriginte, pentru ca lucrarea, odată începută, să se pótă continua fără intreruperi.

Interdicțiunea d'a începe lucrările, pentru motiv de nepregătiri, sau de insuficiente pregătiri, nu dă întreprindătorului drept de reclamațiune, în ce privesce pierderea de timp sau altele.

Art. 17. — Dacă nici după trecerea unei șeptimii (a 7 parte) din termenul acordat pentru sêvșirea lucrărilor, afară numai de se va stipula alt termen în *Condițiunile speciale*, Intreprindătorul nu ar fi îndeplinit cele mai sus arătate și n'ar fi început lucrarea, Administrațiunea va putea, în urma raportului Directorului lucrărilor, să pună lucrarea în o din nou întreprindere sau să o execute în regiă, în comptul Intreprindătorului, fără somațiune sau chemare în judecată, ci în urma unui simplu avis administrativ.

Art. 39. **Suspendarea timporală sau indefinită a lucrărilor.** Orice lucrare de zidărie se va suspenda, în urma ordinului Inginerului sau Arhitectului diriginte, de îndată ce temperatura va descinde la 0°, fără ca, în nici un cas, să se pótă executa lucrării de zidărie între 1 Noembrie și 1 Aprilie st. n.

Îndată după suspensiunea lucrărilor, întreprindătorul ia, pe comptul sêu, tóte măsurile necesare pentru protegierea lor contra intemperielor. Dacă măsurile luate nu vor fi suficiente, inginerul sau arhitectul ordonă complectarea lor și întreprindătorul este ținut a îndeplini ordinul.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§ 8. **Inceperea lucrărilor.** — Antreprenorul este dator a începe lucrările și aprovizionările cel mult 40 ȃile după încheierea contractului, afară de cazul cînd în contract s'ar prevedea epocă deosebite.

§. 10. Antreprenorul este ținut a observa repartițiunea lucrărilor în cazul în care inginerul șef de secțiune va găsi cu cale a'i o preserie.

Antreprenorul este tot-d'auna obligat de a incunoscintă pe inginerul diriginte óespre ȃina și locul începerei lucrărilor.

În timpul ernei nu se vor executa lucrări, afară de casurile în care vor fi dispozițiunii contrare în contract.

Direcțiunea își rezervă dreptul de a preserie, dacă va găsi de cuviință, epocile pentru deshiderea și închiderea campaniei de lucru.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 10. (Veđi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*.

Art. 12. Intreprindătorul este dator să începă lucrările îndată ce va primi ordinul inginerului pentru acesta ; el este obligat să avizeze pe acesta de ȃina și locul în care va ataca lucrarea.

Nici o lucrare de zidărie nu se va face decăt de la 1 Martie și până la 31 Octombrie, cînd timpul ar permite ; și numai în acest timp al anului se vor face recepțiunile provisorii și definitive.

Lucrările de lemnărie și aprovizionarea materialelor de întreținerea șoselelor se pot continua în ori-ce epocă a anului, destul numai ca timpul să permită controlarea lucrării și constatarea materialelor.

În propunerea noastră ne am călăuzit de Condițiunile Lucrărilor Noi și de acelea ale Ministerului.

Dispozițiunile din Condițiunile Primăriei București, relative la aprovizionările ce trebuiesc făcute înainte de începerea lucrărilor și la șeptimea din termenul pentru terminare, mi s'au părut arbitrare și inutile căci, în ce privesce aprovizionările, lasă tot la apăsarea inginerului (aliniatele 2 și 3), fără a'i lăsa nici o răspundere (al. 4), iar în ce privesce termenul, termenul *fix* de o șeptime nu se motivează, mai ales când Administrațiunea are dreptul de repartitiune.

Articolele relative la verificarea cantităților, prevădute în ante-măsurători, cu ocaziunea începerii lucrărilor găsindu-le nedrepte, pentru cuvintele arătate în prima parte a conferinței, le-am suprimat.— de acord în această cu Condițiunile franceze, cari nu prevăd nimic în această privință.

Iată acele dispozițiuni :

Din Condițiunile Primăriei.

Art. 18. *Verificarea cantităților prevădute în antemăsurători.*—După tragerea lucrărilor, se acordă Intreprinzătorului un termen de șapte (7) zile spre a verifica identitatea cantităților de lucrări trase pe pământ cu acelea indicate pe planuri și de vise și a semna înscris Direcțiunii nepotririile, în cas d'ar fi.

Trecut acest termen, indicațiunile planurilor și deviselor vor fi considerate ca esacte și Intreprinzătorul perde ori-ce drept de reclamațiune asupra acestui obiect.

Din Condițiunile Lucrărilor Noi.

§ 9. *Verificarea lucrărilor.*— Înainte de începerea lucrărilor antreprenorul este dator a verifica devisele și planurile spre a se încredința de esactitatea lor; pentru ori-ce nepotriri sau erori se va adresa inginerului diriginte, reclamând cuvenitele îndreptări, în termen de 25 zile cel mult de la data încheerii contractului.

În urma acestor verificări din partea antreprenorului el va trebui a subsemna proiectele anexate la contract.

După expirarea termenului de 25 zile nu se va mai primi nici o reclamațiune a antreprenorului și proiectele vor rămănea bune și valabile, chiar dacă nu vor fi semnate de densus. Aceleași dispozițiuni sunt aplicabile și pentru proiectele modificărilor care se vor remite antreprenorului în cursul executării; pentru acestea însă termenul de verificare și reclamațiune se reduce la 10 zile.

Pentru articolul 12, relativ la *Normele de executarea lucrărilor și la ordinele de serviciu*, am avut în vedere:

Din Condițiunile Primăriei București.

Art. 14. *Diracțiunea și Controlul lucrărilor.*— Intreprinzătorul este ținut a primi ordinele și instrucțiunile agenților tehnici diriginți ai lucrării și a se conforma lor întru cât acestea vor fi în limitele presintelor Condițiuni generale și Caietului de sarcine al lucrării, și vor fi comunicate intreprinzătorului în scris.

Art. 20. *Ordine de serviciu.*— Ordinele de serviciu vor fi remise intreprinzătorului tot-d'a-una înscris.

El este ținut a semna de primirea lor.

În casul când intreprinzătorul său suplinitele său ar refusa semna de primirea ordinului, Capul serviciului va semna în

locul intreprinzătorului și ordinul va fi considerat ca în regulă transmis acestuia.

Din Condițiunile Lucrărilor Noi.

§. 11 *Normele de esecutare a lucrărilor.*— Normele după care antreprenorul este dator a se conforma întocmai la esecutarea lucrărilor sunt: planurile, devisul și instrucțiunile în scris ce va primi de la inginerul diriginte său de la direcțiune.

§. 18. *Ordine de serviciu.*— Antreprenorul va fi dator de a executa ordinele de serviciu emanate de la serviciul central a Lucrărilor Noi, de la inginerul diriginte său de la conductorul de lucrare, care represintă direcțiunea față cu intreprinzătorul.

În cas când s'ar părea intreprinzătorului ca veri-unul din ordinele primite este în contradicțiune cu prescripțiunile și condițiunile contractului, sau că este de natură a vătămă și primejdui lucrarea, intreprinzătorul este dator a face imediat și cel mult până în termen de 5 zile reclamațiunile și observațiunile sale; reclamațiunile făcute după acest termen nu se vor mai lua în considerație.

În nici un cas însă intreprinzătorul nu'și va putea justifica o lucrare rea sub cuvânt că ea a fost esecutată sub privegherea controlului.

§. 19. *Registru de ordine.*— La punctele de lucrare prescise de inginerul șef de secție, se va ține un registru numerotat și parafat de inginer în care se vor înscrie ordinele de serviciu ce se vor da intreprinzătorului pe șantiere.

Acesta sau reprezentantul său va fi dator a subscrie în acest registru toate ordinele primite spre a constata că a luat cunoștință de ele. La cas de refus din partea intreprinzătorului sau a reprezentantului său, inginerul constatând acest refus, subscrie în locul lor; iar intreprinzătorului îi rămănea îndatorirea d'a motiva înaintea direcțiunii refusul său în termenul prescrist la § 18.

Din Condițiunile Franceze.

Art. 10 (Veđi Condițiunile franceze la urmă).

Din Condițiunile Ministerului.

Art 13. Intreprinzătorul este dator a se conforma întocmai cu planurile, profilele, traseurile proiectului și cu repartitiunea lucrărilor și a executa instrucțiunile ce va primi în scris de la inginerul, arhitectul sau conductorul însărcinat cu dirigiarea și cu controlarea lucrărilor.

Art. 17. La fie-care punct de lucrare se va ține un registru numerotat și parafat de inginer și de intreprinzător, în care se vor înscrie toate ordinele de serviciu ce se vor da intreprinzătorului în privința începerii, conducerii și modului executării lucrărilor.

Intreprinzătorul, sau persona specială imputernicită de densus va fi dator să subscrie în acest registru ori de câte ori va cere inginerul sau arhitectul și în ori-ce cas la finele săptăminei, spre a se constata că a luat cunoștință de ordinele ce i s'au dat.

Acest registru va sta tot-d'a-una în păstrarea agentului însărcinat cu conducerea lucrărilor.

În cas de refus din partea intreprinzătorului sau a reprezentantului său de a subscrie în registru, dirigințele lucrării constată refusul și subscrie în locul lui.

Intreprinzătorul este atunci dator ca în termen de 10 zile, să trimită administrațiunii superioare în scris, motivele pentru cari n'a subscris sau a subscris cu reserve.

În propunerea noastră am combinat dispozițiunile Lucrărilor Noi cu dispozițiunile franceze

Pentru articolul 13, relativ la *Regulamentele pentru buna ordine la punctul lucrării*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 27. **Poliția lucrării.** — Intreprinzătorul este dator a ține buna ordine pe punctul de lucrare conformându-se regulilor ce poliția l-ar prescrie într'acesta

El va lua măsurile necesare ca circulațiunea pe stradă să nu fie împedată sau incomodată prin depozite de materiale și prin praful ce ar rezulta din demolițiuni, sau că strada să fie murdărită prin transporturile de terasamente sau altele.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 11. (Vezi Condițiunile Francese la urmă).

Am adoptat articolul Condițiunilor Francese

Pentru articolul 14, relativ la *Dirigerea și supravegherea lucrărilor*, am avut vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 14. **Dirigețiunea și controlul lucrărilor.** — Primăria delegă Directorelui lucrărilor tehnice ale orașului însărcinarea d'a dirige și controla lucrările contractate cu drept pentru acesta d'a putea pune esecutiunea sub conducerea și supravegherea imediată a unuia sau mai mulți ingineri sau arhitecți, asistenți sau supra-veghetori din corpul tehnic municipal.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§. 13. **Supravegherea lucrărilor.** — Controlul și supravegherea lucrărilor, ce intreprinzătorul este însărcinat a executa, se va face în mod continuu de către inginerul diriginte sau conductorul de lucrare însărcinat de direcțiune pentru acesta.

Acosta va avea îndatorirea :

1°) D'a examina toate materialele de construcțiunea din cari intreprinzătorul este obligat a supune la aprobarea secțiunii înainte de a le aprovisiona, probe sigilate, care să îndeplinescă condițiunile prescrise în caetul de sarcine special.

Materialele aprovisionate nu pot fi întrebuițate de cât după ce vor fi confruntate cu probele și acceptate de inginerul șef de secție, sau de delegatul său.

2°) D'a activa lucrările în vederea termenului de săvârșire.

3°) D'a veghea ca toate lucrările să fie executate în conformitate cu planurile, devisele, caetele de sarcine și prescripțiunile care se vor da antreprenorului.

4°) D'a da intreprinzătorului toate lămuririle trebuincioase și d'a suplini lipsurile eventuale ale planurilor.

Am combinat aceste două articole.

Pentru articolul 15, relativ la *Prezența întreprinzătorului la punctul lucrărei*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 19. **Prezența întreprinzătorului la punctul lucrării; Suplimentele.** — Intreprinzătorul va trebui a se afla, în timpul lucrului, la punctele de esecutiune, dator fiind a se prezenta la Direcțiune, sau a însoți pe inginerul sau arhitectul diriginte, în vizitarea lucrărilor, ori de câte ori i-s'ar cere.

În cas de absență, intreprinzătorul va trebui să lase în locu'l la lucrare un suplininte, capabil d'a l înlocui și care să fi fost primit de inginerul sau arhitectul diriginte.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§. 20. **Representantul antreprenorului.** — În tot timpul lucrărilor antreprenorul sau reprezentantul său, care va trebui să fie o persoană cu cunoștințe speciale, autorizat cu procură în regulă pentru a l reprezenta și recunoscut de direcțiune, va fi

obligat a sta în permanență pe șantiere, pe care nu le va putea părăsi fără autorizarea inginerului șef de secție. La cas de ne-urmare se va aplica antreprenorului o amendă de maximum 50 lei de fie-care zi de lipsire, care se va reține prin situațiunile lunare fără somațiune prealabilă.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 12. (Vezi Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 14. În tot timpul cit vor ține lucrările, adjudecatarul nu se poate depărta de la locurile unde ele se execută, de cât lăsând în locul său un represintant cu pline puteri, în stare să l ție locul, care să fie admis de dirigintele lucrărilor, așa că nici o operațiune să nu pôta fi intirziată sau suspendată din cauza lipsei sale.

Dacă intreprinzătorul n'ar avea destule cunoștințe speciale ca să conducă el însuși lucrările, el poate să ia ca să l ajute o persoană care să posede asemenea cunoștințe și care să fie mai întâi primită de administrație.

Am adoptat dispozițiunea Condițiunilor francese.

Pentru articolul 16 relativ la *Alegerea funcționarilor, capilor de ateliere și lucrătorilor*, am avut în vedere ;

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 21. **Alegerea maiestrilor și lucrătorilor; numărul lor.** — Intreprinzătorul nu va putea angaja maestri de lucrări de cât persoane capabile de a l ajuta și, la trebuință, d'a l înlocui în trasul, conducerea și măsurătoarea lucrărilor.

Lucrătorii de asemenea vor trebui să fie cunosătorii în meseria în care sunt chiamați a lucra.

Inginerul sau arhitectul diriginte are dreptul a ordona intreprinzătorului schimbarea sau depărtarea imediată, pentru motiv de înșelătorie la lucru, insubordonanță sau incapacitate, a oricărui maestru sau lucrător.

Cu toate acestea, intreprinzătorul rămâne singur răspunzător de fraudele sau lucrarea rea ce ar fi fost făcute de maistrii sau lucrătorii săi, în predarea sau întrebuițarea materialelor.

Art. 22. Intreprinzătorul va trebui să dea Românilor totă preferința în alegerea maiestrilor și lucrătorilor.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§. 21. **Agenții antreprenorului.** — Inginerul sau conductorul de lucrare are dreptul d'a cere depărtarea imediată a oricărui lucrător, sub-antreprenor sau agent al antreprenorului pentru cauză de nesupunere, lipsă de capacitate sau probitate, etc

Din *Condițiunile francese*,

Art. 13. (Vezi Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 19. Intreprinzătorul este dator să ia ca ajutore, conducătorii de lucrări sau șefii de ateliere, oameni capabili de a l înlocui în cas de trebuință, ori la conducerea lucrărilor, or la măsurătoarea lor.

Inginerul are dreptul să ceară schimbarea sau depărtarea de la lucrare a agenților sau a lucrătorilor întreprinderii pentru nesupunere, incapacitate ori lipsă de probitate.

Intreprinzătorul este, în tot cazul, responsabil de viciurile de construcțiune ce s'ar comite de agenții sau de lucrătorii săi, fie la predarea, fie la întrebuițarea materialelor.

Am adoptat redacțiunea Ministerului, identică cu aceea a Condițiunilor francese, d'er complectată prin dispozițiunea Condițiunilor Primăriei București în ce

privesce *lucrătorii români*, și prin § 4, în ce privesc definițiunea necapacității și lipsei de probitate.

Pentru articolul 17, relativ la *Listele nominative de lucrători*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 23. Numărul lucrătorilor de fie-care profesiune va fi tot d'a-una proporționat cu cantitatea lucrului de făcut. Pentru ca inginerul sau arhitectul diriginte să se pótă asigura de îndeplinirea acestei condițiuni, i se va remite de întreprindător, când o va cere, lista nominativă a lucrătorilor întrebuițați. Dirigintele va putea cere sporirea numărului lucrătorilor.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 14. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*.

Art. 19. . . . .

El va avea un număr de lucrători de fie-care profesiune, potrivit cu cantitatea lucrului de făcut. Pentru ca inginerul să se pótă încredința de îndeplinirea acestei condițiuni i va da la epocele fixate de dînsul, liste nominative de lucrători.

Am adoptat articolul Condițiunilor franceze.

Pentru articolul 18, relativ la *Plata lucrătorilor*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 24. **Plata lucrătorilor.** — În cazul când se va fi constatat că întreprindătorul pune întârzieri nemotivate sau rea credință în plata lucrătorilor, maestrilor sau îngrijitorilor, Administrațiunea își rezervă d'a face aceste plăți din oficiu, în urma cererii justificate a lucrătorilor, după o prealabilă cercetare administrativă, din sumele ce va avea să primescă întreprindătorul pentru lucrări executate.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noï*,

§ 27. **Obligațiuni în privința plății lucrătorilor și a materialelor.** — Antreprenorul este obligat a tomi lucrători, agenți, a cumpăra materiale cu bună tocmelă și a face plățile la timpul învoit.

În cas de a se dovedi că antreprenorul pune întârziere nejustificată sau rea credință la plata lucrătorilor, direcțiunea își rezervă dreptul d'a ordona facerea plăților de oficiu din sumele ce antreprenorul va avea să primescă, fără ca el să aibă dreptul de a reclama sau de a contesta sumele plătite în comptul său, chiar dacă s'ar dovedi că el ar fi remis aceste sume agenților sau tașeronilor săi pentru a le distribui lucrătorilor.

Aceste dispozițiuni sunt aplicabile și pentru cumpăratoarele de materiale de construcție și angajare de agenți sau tașeroni, numai în cazul când aceste învoeli ar fi făcute cu contracte în regulă și bine lămurite.

Este bine înțeles că direcțiunea prescriind aceste măsuri obligatorii pentru antreprenor, nu înțelege a își lua vre-un angajament față cu lucrătorii, agenții, tașeronii sau furnizorii antreprenorului.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 15. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 20. Întreprindătorul va plăti lucrătorii după tocmela ce a avut cu ei și la epoce fixe convenite cu lucrătorii; tocmelile se vor face înscris și se vor comunica și serviciului care dirije lucrarea.

Cînd s'ar dovedi că pune întârziări nemotivate sau rea credință la plata lucrătorilor, administrațiunea își rezervă dreptul

de a face din oficiu aceste plăți, după o prealabilă cercetare, din sumele ce ar avea să primescă întreprinderea pentru lucrări executate.

Am adoptat dispozițiunea Ministerului, accentuată încă prin dispozițiunea franceză în ce privesc asigurarea și facilitarea plății lucrătorilor.

Nu am crezut însă necesar să mă ocup de sub-întreprindători, furnizori și creditorii particulari ai întreprindătorului, pentru că relațiunile acestora cu întreprindătorul sunt în genere mai complicate și, de obicei, aceștia sunt în stare să își apere interesele, adresându-se justiției pe cale ordinară și făcând opririle legale.

Pentru articolul 19, relativ la *Protecțiunea lucrătorilor și siguranța puntelor de lucrare*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 25. **Protecțiunea lucrătorilor, siguranța punctelor de lucrare.** — Întreprindătorul este obligat a lua cele mai atente măsuri pentru sprijinirea zidurilor în domolițiuni, pentru propătirea săpăturilor și construirea schelelor în perfecte condițiuni de siguranță, fiind răspundător de pagubele de ori-ce natură ce ar provoca neglijerea acestor măsuri.

Dacă lucrarea este a se face pe stradele sau pe piețele publice chiar, pe lângă măsurile de mai sus, întreprindătorul este obligat a înconjura săpăturile cu parapete cari să asigure trecerea trăsurilor sau pietonilor, a așeza semnalele necesare și a lumina punctul lucrării pe timpul nopții.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noï*,

§. 25 **Asigurarea lucrătorilor.** — Antreprenorul mai are îndatorirea d'a lua pe șantier toate măsurile și dispozițiunile cunoscute pentru a asigura lucrătorii în contra ori-cărui accident derivînd din lucrările sale.

§ 16. **Circulațiunea pe drumuri și șosele.** — Antreprenorul este dator a îngriji ca circulațiunile atât pe șosele cât și pe drumurile naturale, să nu fie întrerupte prin lucrările sale. Barierele, împrejmuirile, luminatul trecătorilor etc., sunt în sarcina sa, și el rămîne responsabil pentru toate pagubele sau accidentele ce s'ar întâmpla din cauză de neîngrijire.

În propunerea mea am combinat aceste două articole.

Pentru articolul 20, relativ la *Casa de ajutor pentru lucrători bolnavi și răniți*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 26. **Lucrători răniți sau bolnavi.** — Este de datoria întreprindătorului a îngriji pe lucrătorii ce s'ar răni or îmbolnăvi din cauză de accidente în lucru și de ale ajuta familiile pe timpul bolii lor.

Dacă întreprindătorul n'ar lua suficiente măsuri într'această privință Administrațiunea este în drept a o face în locul întreprindătorului, în comptul și în proporțiunea ce o va crede, în urma unui raport al Directorului lucrărilor.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noï*,

§. 24. **Serviciul sanitar, cantine.** — Direcțiunea își rezervă dreptul de a prescrie regulamente.

1. În privința serviciului sanitar.

2. Pentru a opri abusurile ce s'ar face prin vinđarea la lucrători a obiectelor de hrană sau a jetonelor din partea Antreprenorului sau a cantinierilor.

Pentru acoperirea cheltuelilor ocașionate de serviciul sanitar,

se va face o reținere de 20% din valoarea tuturor lucrărilor executate; aceste rețineri nu se vor restitui antreprenorului fiind socotite în prețurile unitare ale contractului.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 16. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Am adoptat dispozițiunea francesă ca cea mai echitabilă, atât pentru lucrători cât și pentru întreprinzător pe când aceea a Lucrărilor Noi pare a voi să realizeze beneficiu din economiile fondului sanitar iar dispozițiunea Primăriei e cu totul arbitrară.

Pentru articolul 21, relativ la *Cheltueli înscrise printre neprevăzute* am adoptat art. 17 al Condițiunilor franceze, pentru cuvintele arătate în conferință,

Pentru articolul 22, relativ la *Unelle și cheltueli generale în sarcina întreprinzătorului*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 28. **Localuri, unelte, cheltueli diverse.**— Cade în sarcina întreprinzătorului d'a procura, cu a sa cheltuială, magazinele necesare pentru depositul și pregătirea materialelor, precum și uneltele de lucru, plătind ori-ce despăgubire pentru terenuri străine ocupate sau altele.

Le dănsul 'l privesc taxele de intrare în oraș a materialelor și cheltueele de îngădire, paza și asigurarea contra incendiului a lor sau a lucrărilor, pînă la predare.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§ 29. **Lucrări și cheltueli în sarcina antreprenorului.**— Tote instalațiunile trebuincioase pentru executarea sau apărarea lucrărilor, precum și magazinele, șopronele etc., pentru depunerea și pregătirea materialelor de construcțiune vor fi în sarcina antreprenorului. Cheltuelile pentru construirea drumurilor de acces necesare pentru executarea lucrărilor și transportul materialelor de construcțiune sunt în sarcina antreprenorului.

Vor fi asemenea în sarcina antreprenorului cheltuelile de împrejmuire, de paza materialelor și lucrărilor, luminatul lucrărilor și al drumurilor traversate de calea ferată etc..

Tote stricăciunile ce s'ar face clădirilor sau proprietăților din vecinătate prin executarea lucrărilor sunt asemenea în sarcina antreprenorului, care d'alminterea este responsabil și pentru toate stricăciunile, neglijențele și faptele agenților și lucrătorilor săi.

Art. 17. **Acquisițiunea terenurilor necesare pentru executarea lucrărilor.**— Dacă terenurile puse de direcțiune la dispozițiunea antreprenorului, nu ar fi suficiente pentru instalațiunile șantierelelor, acesta va fi obligat a face cu a sa cheltuială acquisițiunea sau locațiunea terenurilor suplimentare necesare pentru aceste instalațiuni precum și pentru deschiderea drumurilor de acces.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 18 (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 23. Întreprinzătorul este obligat a procura cu cheltuiala sa magazinele, trăsurile, vitele și uneltele de ori-ce fel, ca: tipare, schele, poduri de serviciu și ori-care altele ar fi trebuincioase pentru executarea lucrărilor.

Sunt asemenea în sarcina lui stabilirea șantierelelor, a drumurilor de serviciu și indemnisiările de plătit pentru ocuparea terenurilor cu acestea, precum și cheltuelile de făcut pentru însemnarea (traseul) lucrărilor și pentru verificarea lor, ca: picheti, jalone, calipuri, modele și altele. El este obligat să facă împre-

jurarea, luminatul și paza materialelor și lucrărilor pînă la predarea lor.

Întreprinzătorul este dator să plătească taxele de vamă, și pe cele de trecere prin orașe și prin porturi, pentru materialele sale supuse la aceste taxe.

Am adoptat dispozițiunea francesă, completată ca în traducerea Ministerului.

Pentru articolul 23 și 24, relative la, *Carierele indicate în devis, și carierele propuse de întreprinzător* am avut în vedere:

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§ 15. **Provenința materialelor de construcțiune.**— Materialele necesare pentru construcțiune se vor lua din locurile arătate în devis. În timpul lucrărilor direcțiunea poate prescrie sau autoriza a se estrage materiale și din alte locuri modificându-se prețurile din devis cu diferența costului de transport, socotindu-se tona chilometrică cu carul a 50 bani și vagonul chilometric cu taxa redusă prevăzută în contract. În cazul în care nu se acordă reduceri de taxe prin contract vagonul chilometric se va compta cu 40 bani.

Pentru dobândirea materialelor de construcțiune, antreprenorul va deschide la trebuință noi cariere cu a sa cheltuială, despăgubind pe proprietari atât pentru extracțiune cât și pentru drumurile de transport și depozitele acestor materiale, afară de cazul în care s'ar prevedea dispozițiuni contrare în contract.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 19 și 20. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 24. Materialele necesarii la construcțiune se vor lua din locurile arătate în devis; întreprinzătorul deschidind acolo, cu cheltuiala sa, cariere noi, de va li trebuință.

El e dator să indemniseze mai întâiu pe proprietarul locului de pagubele ce 'l ar aduce cu extragerea, depositul și transportul acestor materiale, și acesta conform cu legile în vigoare relative la luarea acestor materiale. În nici un caz, nici întreprinzătorul, nici proprietarul terenului pe care se află cariera nu vor putea să aibă recurs în contra administrațiunei.

Art. 27. Când întreprinzătorul ar cere să fie autorizat să scotă materiale din alte cariere de cât acele arătate în devis, caet de sarcine sau contract, în cari ele s'ar găsi de o calitate superioară sau cel puțin egală cu materialele din carierele devisului, asupra certificării calității făcută de inginerii săi, administrațiunea 'l va autoriza să le exploateze, fără a avea dreptul de a micșora prețurile adjudecațiunei pentru motiv de reducțiune în cheltuelile de extracțiune de transport ori de lucru mai ușor.

Am adoptat dispozițiunile franceze.

Pentru articolul 25, relativ la *Prohibițiunea de a vinde materialele estrase din carierele destinate*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 21. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 25. Întreprinzătorul n'are dreptul să vinză pentru comerț, fără voia proprietarului locului, materialele pe cari le-a extras din carierele exploatate de dînsul pe baza dreptului ce 'l s'a dat de administrațiune prin articolul precedent.

Dispozițiuni identice, pe cari le-am adoptat.

Pentru articolul 26, relativ la *Calitatea materialelor*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 28. **Calitatea materialului.** — Materialele vor trebui să fie bine lucrate și de cea mai bună calitate, din acelea ce se găsesc în locurile însemnate de divide.

Ele nu vor putea fi întrebuințate în lucrări de cât după ce vor fi fost verificate de inginerul său arhitectul diriginte și primite provisoriu de densus.

Cu toate acestea, observându-se în lucrare materiale rele, cari se vor fi sustras de la recepțiunea provisorie sau vor fi devenit rele printr'o rea întrebuințare, întreprinzătorul este ținut a le scote din lucru și a le inlocui, după ordin.

Din *Condițiunile Francese.*

Art. 22. (Veți condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului.*

Art. 26. . . . .

Materialele vor fi de cea mai bună calitate dintre cele ce se găsesc în locurile însemnate în devis, în caietul de sarcine sau în contract; în lipsă de o astfel de specificare, ele vor fi din cele mai bune ce se găsesc în comerț, ele vor fi perfect lucrate și așezate în lucrare după regulile artei, și după desemele și instrucțiunile ce se vor da; nu vor fi întrebuințate de cât după ce vor fi fost verificate și admise provisoriu de către inginer, arhitect sau de către conductorul rinduit de dinșii.

Chiar cind întrebuințarea materialelor, cum s'a dîs mai sus a fost autorizată, și pină la recepțiunea definitivă a lucrărilor, ele pot să fie refuzate, cind se va vedea că sunt de calitate rea, rău lucrate ori rău puse în lucrare. În asemenea cas ele vor fi scose de întreprinzător și inlocuite cu altele bune și bine lucrate; dacă întreprinzătorul ar refusa, inlocuirea se va face în comptul lui.

Cind s'ar ivi contestațiunile între întreprinzător și dirigintele lucrărilor, acesta va redacta un proces-verbal conținind circumstanțele contestațiunei și 'l va comunica întreprinzătorului și șefului tehnic al serviciului de către care se conduce lucrarea; întreprinzătorul e dator să trimită aceleași persoane un memoriu conținind motivele sale de divergență cu inginerul și să'i ceară a se pronunța, făcindu'i și lui cunoscut în scris hotărîrea sa. Intervenirea întreprinzătorului către șeful serviciului tehnic, trebuie făcută cel mult în 48 ore de la primirea procesului-verbal al inginerului.

Dacă și șeful serviciului refuză materialele contestate, întreprinzătorul are drept de recurs la minister, în termen de 10 zile de la comunicarea ce va fi primit despre acest refus.

În propunere am adoptat și dispozițiunile francese.

Pentru articolul 27, relativ la *Dimensiunile și dispozițiunile materialelor și lucrărilor*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 30. **Dimensiunile materialelor.** — Materialele vor trebui să aibă dimensiunile prevădute în devise.

Dacă întreprinzătorul ar fi aprovisionat materiale în dimensiuni mai mari de cât cele prevădute, și acest spor în dimensiuni n'ar fi vătămător formei sau întinderii lucrării, inginerul său arhitectul diriginte va putea primi acele materiale, plata lor însă avînd a se face ca cum n'ar fi mai mari de cât cele prevădute.

Cînd materialele aprovisionate ar avea dimensiuni mai mici de cât cele înscrise în devise și această micșorime, n'ar produce după aprecierea inginerului său arhitectului diriginte, vătămăre

solidității sau proporțiunilor lucrărilor, ele se vor putea primi și plăti în proporțiune cu dimensiunile și greutatețile lor.

În orî-ce cas, întreprinzătorul nu va putea să întrebuințeze, fără autorizațiunea scrisă a inginerului său arhitectului diriginte, nici o bucată de material ale cărei dimensiuni sau greutateți nu vor fi în tocmai după devis.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§. 22. **Interdicțiune de modificarea proiectului de către antreprenor.** — Nici o modificare a proiectului și a normelor sus arătate nu se pôte face de antreprenor, fără consimțimîntul direcțiunei dat prin ordin inseris.

Antreprenorul rămîne răspunzător de orî-ce modificare făcută din propria sa inițiativă pentru care nu va avea dreptul de a reclama veri-o plată; din contra el va fi obligat după cererea inginerului diriginte sau a direcțiunei d'a le modifica pe a sa socotelă.

Din *Condițiunile Francese.*

Art. 23. (Veți Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului.*

Art. 29. Întreprinzătorul nu pôte să facă de la sine nici o modificare în proiect sau să schimbe dimensiunile prescrise în devis.

El este obligat să inlocuiască, indată ce va fi primit ordinul inginerului, materialele sau să reconstruiască lucrările cari n'ar avea dimensiunile sau dispozițiunile din proiect.

Cu toate acestea dacă inginerii sau arhitecții vor recunoște că schimbările făcute de întreprinzător nu vătămă nici soliditatea, nici gustul, dispozițiunile cele noi pot să fie mîntinute fără ca pentru acesta, întreprinzătorul să fie în drept de a pretinde veri un spor de plată, pe motiv că a pus materiale cu dimensiuni mai mari, sau că acestea și construcțiunea făcută cu ele ar avea o valoare mai mare. În acest cas dimensiunile și greutatețile se vor basa pe cele prescrise în devis. Dacă din contră dimensiunile vor fi mai slabe sau valoarea materialelor mai mică, prețurile vor fi reduse în proporțiune.

În propunere s'aî adoptat dispozițiunile francese.

Pentru articolul 28, relativ la *dărîmarea lucrărilor vechi*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

Art. 15. **Provenința materialelor de construcțiune.** . . . . .

Tôte materialele provenite din dărîmarea construcțiunilor vechi se vor scote cu îngrijire și depune în regulă după prescripțiunile inginerului, spre a se putea reintrebuința, de va fi trebuință.

Din *Condițiunile Francese.*

Art. 24. (Veți Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului.*

Art. 31. Cînd întreprinzătorul va trebui să dărîme veri-o construcțiune veche, el e dator să scotă materialele din ea cu îngrijire ca să se pôtă lucra și întrebuința din nou, de va fi necesitate.

Am adoptat ca și Ministerul dispozițiunea francesă.

Pentru articolul 29, relativ la *Obiecte găsite în săpături*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 36. **Obiecte găsite în săpături.**—Administrațiunea 'și rezervă proprietatea asupra obiectelor de valoare sau interes sciin-

șile ce s'ar găsi în săpături și dărâmări, întreprinzătorul neavând de cit un drept de indemnitate pentru scoterea, alogerea și îngrijirea lor.

De asemenea și pentru obiectele de artă de ori-ce natură.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 15. **Proveniențe materialelor de construcțiune.** . . . . .

Tote materialele de construcțiune ce s'ar ivi în săpături precum, pământ, petriș, nisip etc., rămân proprietatea direcțiunii și se vor pune în deposit sau se vor întrebuița în lucrări după prescripțiunile inginerului.

În asemenea cazuri se va plăti antreprenorului săpătura și transportul la locul de depunere sau de lucrare.

§. 26. **Obiecte de artă etc.**—Direcțiunea își rezervă dreptul de absolută proprietate asupra tuturor materialelor de construcție, obiecte de artă, antiquități, etc., ce s'ar descoperi în săpăturile și dărâmăturile executate.

Tote aceste obiecte se vor lua în păstrare de către inginerul diriginte prin încheiere de proces-verbal și se vor înainta direcțiunii.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 25. (Vezi Condițiunile franceze, la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 32. Ori-ce materiale, obiecte de artă sau antichități de ori-ce fel, s'ar descoperi de întreprinzător în săpăturile sau la dărâmarea de construcțiuni, sunt proprietate a administrațiunii și întreprinzătorul nu și-le poate apropia sub nici un pretext.

Propunerea noastră resumă toate aceste dispozițiuni.

Pentru articolul 30, relativ la *Intrebuițarea materialelor noi sau vechi date de autoritate*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*.

Art. 31. **Materiale date de Primărie.**—Întreprinzătorul este ținut a cumpăra de la Primărie și întrebuița în lucrări materialele noi sau vechi ce acesta ar voi să îi vină.

Valoarea acestor materiale se va scădea din situațiunile de plată, după prețurile unitare prevăzute în devis.

Din *Condițiunile franceze*,

Art. 26. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Am adoptat dispozițiunea franceză.

Pentru articolul 31, relativ la *Vițuri de construcțiune*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 32. **Calitatea lucrărilor, rea executare.**—Lucrările se vor executa în cele mai bune condițiuni de soliditate, potrivit regulilor artei, în conformitatea planurilor, deviselor și instrucțiilor date de inginerul sau Arhitectul diriginte.

Când Ingerul sau Arhitectul ar dovedi, în timpul executării sau înainte recepțiunii provisorii, că certe părți de lucrări ar fi rău executate, Capul serviciului este dator ca, din inițiativa proprie sau în urma raportului Ingerului sau Arhitectului diriginte, să ordone în scris întreprinzătorului de a reconstrui sau a remedia, p'al său compt, lucrările vițioase.

La cas d'a se ivi contestațiunii întreprinzătorul reclamă în scris Directorului în termen de trei (3) zile de la primirea ordinului de reconstrucțiune.

Trecând acest termen, întreprinzătorul pierde dreptul de a mai reclama în ver-o instanță și este obligat a îndeplini ordinul de reconstrucțiune sau remediere.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 12. **Lucrări rău executate.** — Dacă se va fi întrebuițat în lucrare materiale de calitate rea sau dacă lucrarea va fi rău executată, antreprenorul va fi obligat, după ordinul scris al inginerului, d'a dărâna lucrarea, fie în parte, fie în total și d'a o reface, cu a sa cheltuială, cu materiale bune și în condițiunile cerute.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 27. (Vezi Condițiunile franceze la urmă)

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 28. Dacă inginerul sau arhitectul va bănuși că există în lucrări vicii de construcțiune, întreprinzătorul este dator să dărâne părțile ce i se vor arăta în scris, fie în timpul execuțiunii fie în ori-ce timp, până la recepțiunea definitivă și va reconstrui aceste părți în condițiuni bune.

Cheltuelile făcute cu această verificare sunt în sarcina întreprinderii, dacă viciile de construcțiune sunt constatate și recunoscute.

În cas de contestație între întreprinzător și dirigințele lucrării, se va urma conform cu dispozițiunile de la art. 26 de mai sus.

În propunerea noastră am adoptat dispozițiunea Condițiunilor franceze.

Pentru articolul 32, relativ la *Perderi, stricăciuni și cazuri de forță majoră*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 37. **Pagube și stricăciuni; scumpirea prețurilor; forță majoră.** — Nu se acordă întreprinzătorului nici o indemnitate sau prelungire de termen pentru pagubele sau stricăciunile survenite în lucrări din neglijență, neprevădere, intemperii, lipsă de mijloce sau rea construcțiune.

Stricăciunile sau pagubele rezultând din cauză de forță majoră recunoscută de lege, nu vor fi ținute în seama întreprinzătorului, dacă acesta n'ar fi cerut Primăriei constatarea lor în termen de cel mult zece (10) zile.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*.

§. 33. **Reclamațiune de indemnizare.**— Ori ce pagube sau stricăciuni, ale lucrărilor fie chiar din cauză de forță majoră, s'ar ivi în timpul execuțiunii și înainte de recepțiunea definitivă, vor privi numai pe antreprenor; el este dator a lua toate măsurile pentru apărarea și întreținerea lucrărilor.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 28. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*.

Art. 34. Ori-ce pagubă sau stricăciuni s'ar ivi în timpul construcțiunii, sau înainte de recepțiunea provisorie a lucrării din cauză de neglijență, lipsă de mijloce sau rea construcțiune, vor privi numai pe întreprinzător și garanția sa.

Când stricăciunile ar proveni din forță majoră, ca: trăsnet, potop, cutremur, resbel și altele, întreprinzătorul nu va putea pretinde despăgubiri de cât dacă s'ar constata că asemenea pagube nu s'ar fi putut înlătura prin dispozițiuni mai bune s'au printr'o priveghiare mai de aproape a sa ¹⁾.

¹⁾ Cum s'ar putea apăra cine-va contra trăsnetului, potopului și cutremurului?

Pentru fundațiuni de poduri, ziduri de sprijinire și alte lucrări cari se execută în marginea apelor sau în matca lor, întreprinzătorul nu poate să ceară nici o despăgubire pentru pagubele ce îi ar ocasiona viiturile de ape, ori-cât ar fi ele de mari afară de casurile de ape extraordinare, peste cotele recunoscute și constatate în totă localitatea unde se execută lucrarea.

În ori-ce caz, asemenea despăgubiri nu se pot acorda decât numai pentru lucrări sau materiale aprovisionate la punctul lucrării și cari ar fi fost verificate și primite de dirigintele lucrării, și chiar acestea numai când vor fi fost puse în locuri sigure și nesupuse a fi luate de apele mari sau degradate de intemperii.

Reclamațiunile de despăgubiri pentru asemenea pagube vor fi adresate ministerului în termen de cel mult șase zile; după acest termen, ele nu vor mai fi luate în considerațiune.

Am adoptat articolul francez, ca singur equitabil și acesta cu atât mai mult cu cât, articolul 31 al Condițiunilor generale românesce, edițiunea 1868, era aproape tot așa de equitabil, dacă escludem imposibilitățile aliniatului al doilea.

Eacă-l :

Art. 31. Ori-ce pagube sau stricăciuni se vor ivi în cursul construcțiunii lucrării, sau înainte recepției provisorie, din cauză de neglijență, neprevădere, lipsă de mijloce sau rea construcție, vor privi numai pe întreprinzător și garant.

În caz de stricăciuni provenite din forță majoră, precum potop, cutremur, resbel, etc. întreprinzătorul nu va putea pretinde despăgubire decât când s'ar constata ca asemenea pagubi nu s'ar fi putut înlătura prin mai bune dispoziții, sau mai de aproape privegherea întreprinzătorului.

În tot cazul, asemenea despăgubiri nu se vor putea acorda decât numai pentru lucrări sau materiale aprovisionate la punctul lucrării, și care vor fi fost recunoscute și primite de dirigintele lucrării; și chiar acestea numai când vor fi fost depuse în locuri sigure și nesupuse a fi luate de ape mari sau degradate de intemperii.

Ori-ce reclamații pentru asemenea pagube vor trebui a fi adresate ministerului până în termen de o lună; după care ele nu vor mai putea fi luate în considerațiune.

Ce păcat că Ministerul, care în noua sa edițiune a desgroptat multe din bunele dispozițiuni ale Condițiunilor generale din 1868, nu a redat viață și acestui articol, pe care deja îl desgroptaseră Condițiunile Ministerului Cultelor și Instrucțiunilor Publice din 1887; dar fără specificările, de la aliniatul 2, ale forței majore.

Pentru articolul 33, relativ la *Regularea prețurilor lucrărilor neprevădute*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 35. **Lucrări neprevădute.**— Când va fi necesitate a se executa lucrări neprevădute în devis, sau a se întrebuița materiale de o altă natură de cât cea contractată, Primăria le va propune întreprinzătorului spre executare, după o serie de prețuri ce îi va comunica.

Dacă, în termen de trei (3) zile, întreprinzătorul nu va răspunde de acceptare întocmai, Primăria va putea procedea la executarea sau aprovisionarea neprevăduților prin ori-ce mijloc o va socoti de cuviință, fără ca întreprinzătorul să poată pretinde ver-o despăgubire pentru beneficiile ce ar fi putut trage de la nisele atârși lucrării.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§ 23. Dacă prin modificările introduse s'ar ivi lucrări de altă natură a cărora specie nu ar fi prevădute în devis, întreprinzătorul, înainte de a începe executarea lor, va trebui să facă cunoscut în scris direcțiunii prețurile cu care el este dispus a le executa; căci prin faptul că el va fi început executarea acestor lucrări va pierde dreptul de reclamațiune și va fi obligat a primi prețurile ce se vor stabili de direcțiune.

Este bine înțeles că direcțiunea își rezervă dreptul, în cazul când prețurile oferite de întreprinzător nu îi-ar conveni, d'a executa lucrarea sau în regie sau prin un alt întreprinzător.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 29. (Vezi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 35. Când va fi necesitate să se execute lucrări neprevădute în devis sau să se întrebuițeze materiale de alt-fel de cât cele arătate într'ensul, prețurile acestor lucrări sau materiale se vor hotări prin bună învoială prealabilă între administrațiune și adjudecatar, după elementele acelora cari au servit la adjudecațiune.

Dacă nu s'ar putea ajunge la o învoială asupra acestor prețuri, administrațiunea își rezervă dreptul de a executa acele lucrări sau de a își procura materialele, pentru cari n'ar fi prețuri în serie, prin ori-ce mijloce ar găsi mai nemerit, fără ca întreprinzătorul să poată pretinde ver-o despăgubire pentru beneficiile ce ar fi putut avea de la asemenea lucrări.

Art. 16. În casurile prevădute în articolul de mai sus, se va aplica sporurilor sau scădemintelor prețurile rezultate la licitațiune.

Am adoptat dispozițiunile franceze, combinate cu acelea ale Lucrărilor Noui, înlocuind Consiliul de prefectură cu Tribunalul Arbitral al Societății noastre, în ce privește fixarea prețului, în caz de neînțelegere.

Pentru articolele 34, 35 și 36, relative la *Modificări în plus sau minus în masa lucrărilor, și la schimbări în importanța diverselor naturi de lucrări*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*.

Art. 34. **Spor sau diminițiuni în masa lucrărilor.**— Dacă, în urma adjudecațiunii sau în cursul executării lucrărilor, va fi necesitate a se face modificări proiectului, așa în cât să resulte spor sau scădemint, nu numai în diversele articole ale devisului, dar și în masa totală a lucrărilor, întreprinzătorul este dator a se conforma acestor schimbări, fără a putea să ridice ver-o pretențiune, întru cât ele îi-ar fi fost ordonate prin scris și s'ar fi implinit condițiunea,

1° de a nu se impune reduciuni cari să se scadă cu mai mult de două-zeci (20) la % valoarea totală a lucrării, sau cari să lase fără întrebuițare aprovisionări după devis, aduse la punctul lucrării;

2° de a nu se ordona sporuri cari să intrăcă de două-zeci (20) la sută % valoarea totală a lucrării, sau pentru a căror speță de lucrări nu ar fi preț unitar stipulat în devis și cari să nu fie autorizate printr'un anume ordin al Primarului către întreprinzător.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*.

§ 23. **Modificarea proiectului de către direcțiune.**— Dacă însă direcțiunea, va găsi de cuviință d'a face modificări în proiect sau de a spori sau reduce cantitățile și valoarea lucrărilor contractate, întreprinzătorul va fi dator a se conforma

acestor modificări, sporiri sau reduceri, fără drept de reclamațiune întru oît valórea lor nu va întrece 20% din valórea lucrărilor contractate.

În asemenea cazuri, dacă lucrările de executat vor fi de aceeași natură ca cele prevădute în devis, ele se vor plăti antreprenorului tot după prețurile sau bazele prețurilor din devis.

Din faptul modificării, sporirii sau reducerii lucrărilor contractate, în condițiunile acestui paragraf, nici o reclamațiune de indemnizare sau prelungire de termen nu va fi admisă.

Din *Condițiunile Francese*.

Art. 30 }
Art. 31 } (Veđi Condițiunile francese la urmă).
Art. 32 }

Din *Condițiunile Ministerului*.

Art. 15. Dacă în cursul executării lucrărilor va fi trebuință să se modifice proiectul în mai mult sau în mai puțin, întreprinzătorul este dator să primescă și să execute aceste schimbări, însă numai după un ordin în scris al inginerului sau al arhitectului diriginte, și în condițiunile următoare:

a) Sporul sau scădământul să se facă la lucrări de felul celor prevădute în proiect și pentru cari s'a fixat prețuri în seria care s'a avut în vedere la adjudecațiune;

b) Sporul sau scădământul să nu covârșescă cu mai mult de 20 la sută din valórea totală a contractului, afară de o dispozițiune contrarie a condițiunilor speciale ale întreprinderii;

c) Sporul sau scădământul să nu fie mai mari de 50 la sută din cantitățile trecute în estimățiuni pentru fie-care fel de lucrare;

d) Ordinul inginerului sau arhitectului de a executa modificarea, să menționeze că ea a fost aprobată de autoritatea cu care s'a încheiat contractul.

Orice spor care nu va fi ast-fel justificat, nu se va ține în seamă întreprinderii.

Am adoptat dispozițiunile Condițiunilor generale francese, ca singure equitabile.

Pentru articolul 27, relativ la *Variațiunile prețurilor*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

(Titlul articolului 37, reprodus pentru articolul 32, din care se vede că nu se ține seamă de scumpirea prețurilor).

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 33. (Veđi Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 30. Întreprinzătorul nu póte să ceară nici o sporire de plată, nici sub pretext de scumpire a muncii manuale, ori a materialelor; nici sub pretext că s'a făcut la proiect schimbări și adăogiri, dacă aceste schimbări n'au fost aprobate în scris și prețul lor hotărît de mai înainte cu administrațiunea și aprobate de minister.

Am adoptat dispozițiunea francesă, ținând ca singură equitabilă.

Pentru articolul 38, relativ la *Încetarea absolută sau amânarea lucrărilor*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei*,

Art. 40. *Suspendarea temporală sau indefinită a lucrărilor*.—Primăria și rezervă dreptul a suspenda temporal sau indefinit executarea lucrărilor date în întreprindere.

Dacă se va ordona amânarea lucrărilor pentru mai mult de șese (6) luni, înainte d'a se fi început execuțiunea, întreprinzătorul are dreptul a cere resilierea contractului, fără veri-o indemnitate însă.

Când amânarea pentru mai mult de șese luni este ordonată în timpul execuțiunii, ea dă drept întreprinzătorului la achitarea lucrărilor executate și materialelor aprovisionate, la indemnități de stabilit și la resilierea contractului.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 34. (Veđi Condițiunile francese la urmă)

Din *Condițiunile Ministerului*.

Art. 33. Dacă administrațiunea ordonă încetarea absolută a lucrărilor, întreprinderea este imediat resiliată. Când ea prescrie amânarea lor peste un termen mai lung de cât un an, ori înainte ori după ce a început execuțiunea, întreprinzătorul este în drept să ceară resilierea contractului său

Am adoptat dispozițiunea francesă.

Pentru articolele 39 și 40, relativ la *Termenele de săvârșirea lucrărilor; termene speciale; amende, și prelungiri de termen*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 34. *Termen de săvârșirea lucrării și amendă*.—Termenul de săvârșire a tuturilor lucrărilor se va prescrie prin contract; asemenea se vor prevedea acolo după trebuință și termene speciale de săvârșire pentru fie-care natură de lucrare în parte.

Antreprenorul este dator a se ține cu stricteță atât de termenele prescrise prin contract cât și de repartisarea lucrărilor ce i se va prescrie de inginerul șef de secție. La cas de neurmăre va putea fi supus la o amendă care se va statornici prin contract după natura și importanța lucrărilor. Această amendă se va aplica fără somațiune prealabilă.

§. 35. *Prelungiri de termen*.—Antreprenorul nu va avea drept la o prelungire de termen de cât în urma întârzierelor provenite din neîndeplinirea expropriațiunilor sau din cauză de forță majoră sau din nedarea la timp a proiectelor. În asemenea cazuri antreprenorul va putea avea o prelungire de termen pentru lucrările împedicate, egală cu întârzierea, și numai în cazul în care întârzierea va rezulta lămurit din acte scrise.

Le am adoptat pe amândouă găsindu-le utile și necesare dar ținând seamă și de daunele, ce pot rezulta din această cauză, pentru întreprinzător.

Pentru articolul 41, relativ la *Măsuri coercitive*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 41. *Măsuri coercitive*.—Dacă întreprinzătorul nu s'ar conforma, fie dispozițiunilor contractului, fie ordinelor de serviciu ce i s'ar fi transmis, Directorul lucrărilor l va invita în scris d'a da satisfacere, acordându-i pentru acesta un termen de șapte (7) zile.

La expirarea acestui termen, dacă întreprinzătorul nu s'ar fi conformat dispozițiunilor prescrise, se va încheia proces-verbal constatând acesta și Primarul va putea atunci să ordone regia în comptul întreprinzătorului, asupra unor părți din lucrări ori asupra totalului lor, sau să pronunțe resilierea contractului și darea lucrărilor în întreprindere în comptul lui, sau, în fine, să ordone regia pentru lucrările mai urgente, scoțând restul din nou în întreprindere.

Art. 42. Regia în comptul întreprinzătorului. — În cas de regie în comptul întreprinzătorului, lucrările se vor executa, fie prin lucrătorii angajați cu ziua sau bucată, fie prin contractări totale sau parțiale, prin bună învoială.

Administrațiunea va putea întrebuința, pentru lucrările puse în regie, sculele și materialele îngajate sau aprovizionate de întreprinzător, după ce acestea vor fi fost inventariate în prezența sau absința întreprinzătorului prealabil chemat.

Pe timpul duratei regiei, întreprinzătorul este autorizat a urmări operațiunile, fără însă ca el să poată a împiedeca mersul.

Lucrările executate în regie vor fi trecute în situațiunile întreprinzătorului, ca și cum a fi fost executate de dânsul, rămânând a i-se scădea, din compt, ca sume primite, cheltuețele de orice natură făcute cu regia.

Regia va înceta dacă întreprinzătorul ar putea justifica că posedă mijlocele necesare pentru reluarea lucrărilor și conducerea lor la bun finit.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 41. Măsurile coercitive. — Dacă lucrările nu se vor începe la termenul prescris la § 8, sau dacă în cursul execuțiunii, starea de înaintare a lucrărilor executate sau a aproviziunilor făcute nu ar fi în conformitate cu repartitiunea de lucrări și aproviziuniri ce s'ar fi remis antreprenorului sau în lipsa unei repartitiuni, dacă înaintarea lucrărilor și aproviziunilor ar fi, după aprecierea direcțiunii de natură a compromite terminarea lucrărilor la timp, sau în fine, dacă antreprenorul nu s'ar fi conformat prescripțiunilor contractului sau ordinelor scrise, ce ar fi primit, direcțiunea după una singură somațiune, prin care îi va prescrie măsurile de luat pentru activarea aproviziunilor și a lucrărilor, va avea dreptul a înființa regia, fie parțială fie totală pe comptul antreprenorului.

Înainte de începerea lucrărilor în regie se va dresa la fața locului situația definitivă a lucrărilor executate. Pentru aceasta se va notifica antreprenorului ziua începerei situației cu șase zile înainte.

Dacă antreprenorul nu se va prezenta la data fixată, inginerul șef de secție, va putea dresa situația fără asistența lui.

Măsurile de pe teren se vor înscrie de inginer și antreprenor în carnetele deosebite, unul al secțiunii și cel-alt al întreprinderii care se vor semna de ambele părți. În cazul în care antreprenorul nu se va prezenta pentru dresarea situațiunii, se va ține numai un carnet semnat de șeful secțiunii. După terminarea măsurătoareii pe teren se va procedea imediat la executarea lucrărilor, înainte de a se termina în biuroū evaluarea lucrărilor și aproviziunilor executate.

Sumele ce s'ar cuveni antreprenorului și lucrările și aproviziunile executate înainte de punerea în regie, precum și garanția, asemenea și toate uneltele și instalațiunile sale, se vor reține de secțiune până la terminarea lucrărilor, cu inventar în regulă.

La terminarea lucrărilor se va face evaluarea totală a lucrărilor executate după punerea antreprenorului în regie. Dacă costul lor va fi mai mare de cât cel care ar rezulta din contract, diferența se va reține din sumele ce antreprenorul va avea să primescă, înapoiindu-se antreprenorului numai restul; dacă din contră, costul lor va fi mai mic de cât cel care ar rezulta din contract, beneficiul va rămânea proprietate a Statului, și se vor restitui antreprenorului numai sumele reținute.

Uneltele și instalațiunile se vor preda antreprenorului în starea în care se vor găsi la terminarea lucrărilor. În cas când acesta nu s'ar prezenta să le primescă șase zile după comunicația ce i se va face, secțiunea le va vinde și suma realizată se va depune la casa de depuneri pe numele antreprenorului.

Prin înființarea de regie, despre care s'a vorbit mai sus, nu s'a înțeles numai executarea lucrărilor în regie ci și prin un

alt antreprenor, dacă direcțiunea găsesce de cuviință, fără ca prețurile contractului primitiv să fie obligatorii.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 35. (Veđi Condițiunile Franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 36. Dacă în cursul execuțiunii, lucrarea va merge încet din cauză de lipsă de materiale, de lucrători în număr insuficient, din neaplicarea repartitiunii de lucrări dată întreprinzătorului sau din orice altă cauză, astfel ca să se poată prevedea că ea nu se va termina la epoca fixată prin contract, sau că nu se vor efectua lucrări pentru sumele afectate prin budget în fie-care an, administrațiunea, în urma raportului inginerului sau arhitectului, va prescrie întreprinzătorului măsurile de luat pentru activarea lucrărilor, acordându-i un termen pentru acesta.

Când la expirarea acestui termen, întreprinzătorul nu se va fi conformat dispozițiunilor prescrise, administrațiunea va înființa regie pe comptul lui, fără altă formalitate, sau va pune din nou în adjudecațiune lucrarea în comptul fostului întreprinzător.

Excedentul costului, ce va rezulta din aplicarea regiei sau din noua adjudecațiune se va acoperi din sumele ce s'ar mai cuveni întreprinzătorului pentru lucrări făcute de dânsul sau din garanție; iar dacă ar rezulta economie din suma după contract, întreprinzătorul nu va putea să reclame nici o parte din acel beneficiu care va rămânea în profitul administrațiunii.

Am adoptat dispozițiunea franceză, introducând și un paragraf din Condițiunile Primăriei.

Pentru articolul 42- relativ la *Decesul întreprinzătorului*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 44. Mórtea sau falimentul întreprinzătorului. În cas de mórte sau de faliment al întreprinzătorului, contractul se resiliéză de drept, afară numai dacă Primăria n'ar crede a accepta ofertele eređilor sau creditorilor pentru continuarea lucrărilor, dacă asemenea oferte s'ar prezenta în termen util.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 36. (Veđi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*.

Art. 37. Când întreprinzătorul ar înceta din viață sau ar deveni incapabil de a contracta, conform art. 950 din codica civilă, contractul se va considera resiliat de drept, fără judecată sau altă somațiune, și administrațiunea va procedea îndată la facerea de comptului de lucrări executate de întreprinzător, și va rămânea liberă să urmeze și să termine lucrările în regie sau prin o nouă adjudecațiune, după alegerea sa.

Lucrările găsite la această epocă rău executate se vor reface din sumele ce ar fi mai avut să primescă întreprinderea, recunoscută datorite ei, sau din garanția depusă la sub-scrierea contractului.

Dacă contractul a fost sub-scris de două întreprinzători asociați, mórtea unuia dintr-ênșii nu atrage după sine resilierea de drept a contractului și administrațiunea rămâne liberă să facă să se urmeze lucrările de către asociatul rămas în viață.

În propunere, am adoptat articolul francez.

Pentru articolul 43, relativ la *Liquidarea judiciară saă falimentul întreprindătorului*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*.

(Veđi articolul precedent).

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 37. (Veđi condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 38. În cas de faliment al întreprindătorului, contractul va fi asemenea resiliat, fără judecată și rămânând administrațiunea liberă să primescă sau nu propunerile creditorilor pentru continuarea întreprinderii.

Am adoptat tot articolul francez.

Pentru articolul 44, relativ la *Bazele pentru regularea compturilor*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 45. **Bazele evaluățiunei lucrărilor.**— Afară numai dacă nu se va dispune alt-fel prin *Condițiunile speciale*, lucrările vor fi evaluate după cantitățile reale executate și prețurile unitare rezultate la licitațiune.

Stabilirea cantităților se va face prin măsurători geometrice aplicate la natura, formele, dimensiunile și cantitățile efective ale lucrărilor, cu excepțiune pentru casurile prevădute la art. 30 și 33, și fără ca întreprindătorul să pótă invoca obiceiul locului, în ce privesc măsurătorile saă cântăririle.

Din *Condițiunile Lucrărilor Nouă*,

§ 28 **Regularea plăților.**— Plățile pentru lucrările executate se vor socoti după cantitățile executate, afară de casurile în care se vor prescrie condițiuni speciale.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 38. (Veđi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 40. Compturile întreprinderii se vor face pe cantitățile adevărate ale lucrărilor executate, adică după dimensiunile și după greutatele constatate prin măsurători definitive și prin cîntăririi făcute în cursul execuțiunei saă la terminarea lucrului și plățile se vor regula după prețurile adjudecațiunei. Se exceptează casul prevăđut la art. 20.

Pentru articolul 45, relativ la *Inscrierile în carnete*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 46. **Carnete de însemnări.**— Mai cu semnă pentru lucrările ce devin inaccesibile, constatarea cantităților de lucru se va face, potrivit cu înaintarea executării, de către Dirigintele saă Conductorul lucrării, contradictor cu întreprindătorul, iar rezultatele se vor înscrie în carnete speciale de însemnări și se vor recunoșce de întreprindător prin subscriere.

Dacă întreprindătorul refuză d'a subscrie însemnările din carnet, saă le semnăză cu rezervă, i se acordă un termen de șapte (7) zile, de la data presintării carnetului, pentru a 'și face reclamațiunile.

După acest termen și în lipsă de reclamațiune scrisă, cantitățile înscrise în carnet se consideră ca acceptate de întreprindător.

Inscrierile din carnetul de însemnări nu pot fi luate de basă pentru evaluări de cât intru cât vor fi fost admise de Inginerul saă arhitectul diriginte al lucrării

Din *Condițiunile lucrărilor Nouă*.

§ 14. **Caet de măsură.**— Tóte măsurile, dimensiunile, schițele și în general tóte lámuririle trebuincioșe pentru regularea ulterioară a cantităților a cărora măsurare și verificare nu se va mai putea face în urmă, se vor scrie în carnete speciale treptat cu înaintarea lucrărilor.

Aceste măsurii se vor lua de inginer în mod contradictoriu cu antreprenorul, care va fi dator a le subsemna spre acceptare.

În cas de refus din partea antreprenorului d'a le subsemna el va avea aceeași îndatorire ca la § 18; după trecerea termenului fixat pentru reclamațiune, măsurile din carnet rămân bune și valabile.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 39. (Veđi Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 18. Agenții însărcinați cu priveghiarea lucrărilor sunt datorii să țină un carnet în care să arate prin schiță dimensiunile uvragele și să noteze natura și dimensiunile materialelor și lucrările executate în fie-care zi, pe măsura înaintării lor.

Întreprindătorul este dator să asiste la măsurători și să ia cunoștință de înscrierile din acest carnet. Cînd aceste note dilnice 'i-ar părea neintemeiate, el va reclama îndată dirigintului lucrărilor, cerînd verificarea și îndreptarea lor, de va fi casul.

Resultatele însemnărilor din carnete nu se vor lua de basă pentru regulări de plăți, de cit cînd ele vor fi fost verificate și recunoscute exacte de către inginerul saă arhitectul diriginte.

Pentru articolul 46, relativ la *Decompturile mensuale*, am avut în vedere :

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 48. **Aconturi.**— Pentru înlesnirea sa, și fără ca aceasta să formeze act de recepțiune, se va putea libera întreprindătorului aconturi de bani asupra lucrului făcut saă materialelor aprovisionate, fără ca aceste aconturi să pótă deveni esigibile de cât pentru lucrări saă aprovisionări ce ar represinta cel puțin două-deci la sută (20 %) din valórea lucrării dacă nu se va stipula alt-fel în *Condițiunile speciale*.

Art. 49. Aconturile vor fi sprijinite pe situațiuni recapitulative de lucrări executate și aprovisionări făcute intru cât lucrările ar avea o existență asicurată și aprovisionările vor fi aduse la punctul lucrării și s'ar găsi immagasinate așa ca să pótă înfrunta deteriorarea lor.

În casul cînd n'ar esista prețuri unitare pentru aprovisionări, evaluățiunea lor pentru liberarea de aconturi se va face de inginerul saă Arhitectul diriginte, după prețurile curente ale localității.

Din *Condițiunile Lucrărilor Nouă*,

§ 36. **Situațiuni provisorii**— În timpul executării lucrărilor inginerul saă conductorul de lucrare, însoțit de antreprenor saă de reprezentantul lui, va procede la finele fie-cărei luni, la facerea situațiunilor provisorii a lucrărilor executate și a aprovisionărilor efectuate.

e) Acompturile ce se dau antreprenorului pe basa situațiunilor provisorie, se consideră numai ca o înlesnire pentru activarea lucrărilor; ele nu constituiesc nici un drept pentru antreprenor în ceea-ce privesc cantitatea și calitatea lucrărilor și materialelor.

Prin urmăre, orice situațiune anterioară se consideră ca rectificată prin situațiunea posterioară până ce situațiunea va sta-tornici în mod definitiv cantitățile și lucrările efectuate.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 40. (Veđi Condițiunile franceze la urmă)

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 42. Potrivit cu înaintarea lucrărilor se va plăti întreprinzătorului acompturi pentru lucrări executate după situațiuni și certificate de plată ce inginerul său arhitectul va face la finele fiecărei luni.

Art. 44. Acompturile ce se dau întreprinzătorului după art. 42 și 43 de mai sus, se consideră ca o înlesnire ce i se face ca să pătă activa lucrările; ele nu i constituie nici un drept în ceea ce privește cantitatea sau calitatea lucrărilor sau ale materialelor.

Până la terminarea complectă a lucrărilor și primirea lor definitivă, ele vor putea fi verificate și corectate la orî-ce epocă, de nu vor fi găsite conforme cu condițiunile contractului.

Decomptul făcut la recepțiunea provisorie a lucrărilor complect terminate, este singura piesă care servă de basă la regularizarea situațiunei financiare a întreprinderii, care n'are dreptul să invoce în favoarea sa constatările făcute în timpul execuțiunei spre a servi de basă la darea de acompturi.

Pentru acest articol, ca și pentru cele precedinți relativ la *regularizarea plăților*, am adoptat dispozițiunile franceze, ca cele mai nemerite și cele mai equitabile.

Precauțiunea, ce par a voi să ia cele alte *Condițiuni generale*, contra erorilor de la măsurătorile provisorie, e asigurată cu prisos la următorul articol 47, dar fără a da loc la nici un arbitrar, punând în discuțiune *dreptul* întreprinzătorului la acompturi

Pentru articolul 47, relativ la *Decompturile anuale, și decompturile definitive*, am avut în vedere, numai articolul 41 al Condițiunilor franceze.

(Veți aceste condițiuni la urmă).

Pentru articolul 48, relativ la *Invariabilitatea prețurilor adjudecărei*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 47. **Inalterabilitatea prețurilor unitare.**— Întreprinzătorul nu va putea să revină, în urma adjudecațiunii, asupra prețurilor unitare indicate de devise, sub verî-un protest de erore sau omisiune.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§. 28. **Regularizarea Plăților.** . . . . .

Prețurile aplicabile vor fi cele din seria de prețuri anexată la contract cu modificările prescrise la § 15 și adaosele rezultând din aplicarea § 23.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 42 (Veți condițiunile franceze la urmă)

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 41. Întreprinzătorul nu pôte, sub nici un pretest, să cêră schimbarea prețurilor unitare primite de densus la adjudecațiune, chiar când în compozițiunea acestor prețuri ar fi erori materiale învederate.

Pentru articolul 49, relativ la *Luarea în primire a materialelor în cas de resiliare*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 43. **Resilierea contractului.** Când se va fi pronunțat resilierea contractului, întreprinzătorul va fi datat a evacua, în termen de șapte zile, punctul lucrării și a remite depozitele său

magasinele utile întreprinderii. Într'acest termen de șapte zile se va procede, în presința sau absința întreprinzătorului prealabil invitat, la stabilirea contradictoriă a situațiunii lucrărilor.

Materialele aprovisionate nu sunt trecute în compturi de cât întru cât ele nu întrec cantitățile necesare restului lucrărilor și dimensiunile și cantitatea lor ar fi potrivit deviselor.

Evaluățiunea lucrărilor neterminate sau a materialelor aprovisionate, pentru cari n'ar exista prețuri unitare în serie, se va face de inginerul său arhitectul diriginte și de Capul serviciului. În cas de contestațiunii, și dacă întreprinzătorul nu se va crede satisfăcut nici în urmă după ce prețurile ar fi fost revêdute și aprobate de Directorul lucrărilor, i se vor libera copii autentice după evaluățiune, spre a'și urmări drepturile ce ar crede că are.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 43 (Veți Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 39. În casurile de resiliere se va proceda precum urmează:

1) În presința întreprinzătorului său a celor ce l'represintă după lege, inginerul său arhitectul diriginte va face măsurătorea și estimațiunea, pe bazele contractului, a tutulor lucrărilor executate de întreprindere;

2) Când întreprinzătorul nu s'ar presenta la termenul ce i'ar fi fost fixat de inginer, sau arhitect, acesta va amena lucrarea și va raporta administrațiunei, care va fixa întreprinzătorului un termen nou, peste 10 zile cel puțin, ca să asiste la constatări;

3) Dacă nici în urma acestui nou termen întreprinzătorul său cel în drept de a-l reprezenta, nu se va presenta, constatarea lucrărilor și evaluățiunea lor se va face în lipsă'i de către inginerul său arhitectul diriginte, și acesta va servi de basă la încheierea compturilor întreprinderii, fără ca întreprinzătorul să e mai pôtă ataca sub nici un motiv;

4) Când întreprinzătorul fiind față la măsurătorea și evaluățiunea menționată mai sus, ar avea să facă contestațiunii, el va trebui să le inscrie în acelaș proces-verbal, în josul constatărei inginerului; în asemenea cas, întreprinzătorul va cere de la inginer o copie legalisată de densus de pe actul de constatare, cu care să 'și pôtă urmări drepturile ce ar crede că are; într'alt chip orî-ce contestațiunii nu vor fi ținute în sêmă

Pentru articolul 50, relativ la *Plata decompturilor*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei*,

Art. 50. **Plăți.**— Plățile se fac prin mandate asupra casieriei Orașului.

Art. 51. **Reținere.** Din orî-ce plată de acompt, se va reține 10 % din valoarea lucrărilor și 20 % din cea a aprovisionărilor, reținere care se va aplica și asupra plății ce ar urma recepțiunii.

Reținerea acesta nu se va putea înstrăina sau înlocui prin nici o altă garanție.

Ea va servi pentru garantarea complectărei lucrărilor neterminate și pentru asigurarea bunicii lor întrețineri.

Reținerea de 10% nu se liberăză de cât după aprobarea procesului-verbal al recepțiunii definitive, de care se face cestiune la art. 57.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noui*,

§ 36. **Situațiuni provisorii.** . . . . .

Pe basa acestor situațiuni și potrivit cu înaintarea lucrărilor se vor plăti antreprenorului la casa centrală a direcțiunei din București, acompturi pentru lucrările și aprovisionările efectuate.

Din valoarea lucrărilor se va face o reținere de.... pentru garanția de întrețineră și 20 % pentru materialele aprovisionate acceptate de inginer și depuse în locuri ferite de destrucțiune

saă de stricăciune și numai pentru acelea pentru cari sunt prețuri prevădute în devis.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 44. (Vezi Condițiunile francese la urmă)

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 42. Potrivit cu înaintarea lucrărilor se va plăti întreprinzătorului acompturi, pentru lucrări executate, după situațiunii și certificatele de plată ce inginerul sau arhitectul va face la finele fie-cărei luni.

Din valoarea lucrărilor se va scădea 6% pentru asigurarea lor în timpul termenului de garanție a întreprinderii.

Dacă întreprinzătorul va fi primit veri-un avans după art. 10 din aceste condițiuni, se va face o a doua reținere de a deca parte din suma prevădută în situațiunii (10%), pînă la restituirea integrală a sumei avansate.

Art. 43. Administrațiunea pôte să dea întreprinderii acompturi garantate cu materiale aprovizionate de ea, însă numai în condițiunile următoare :

Să fie din cele cerute pentru executarea lucrărilor contractate;

Să fie aduse la punctul lucrării, verificate și primite provizoriu de inginerul sau arhitectul diriginte, și aședate după instrucțiunile acestuia ;

Să fie conservate, ferite de intemperii sau de foc, dacă sunt supuse la stricăciuni ;

Acompturile, ce se pot da pe garanție de materiale aprovizionate, nu vor fi în nici un cas mai mari de 60% din valoarea acestor materiale după contract. ¹⁾

Pentru articolul 51, relativ la *Maximul reținerilor*, am avut în vedere numai articolul 45 al Condițiunilor Francese.

(Vezi aceste condițiuni la urmă).

Pentru articolul 52, relativ la *Recepțiunea provizorie*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 52. **Recepțiune provizorie.** — La termenul prevădut de contract pentru terminarea lucrărilor, Ingerul cap de serviciu, împreună cu Ingerul sau Arhitectul diriginte, vor procedea, fără nici o amânare, la recepțiunea provizorie a lucrărilor. In-
treprinzătorul este dator a se afla față, fără a mai aștepta invita-
tarea specială.

Nu se vor primi provizoriu decât lucrările complet săvârșite și aflate în condițiunile contractului, sau aproviziunile făcute conform instrucțiunilor în scris și îndeplinind condițiunilor impuse.

Recepțiunea se face în urma unei măsurători generale și a evaluațiunii definitive a lucrărilor sau aproviziunilor.

Asupra operațiunii se încheie proces-verbal.

Întreprinzătorul nu se va putea prevala de lipsa sa la recepțiunea provizorie, pentru a respinge evaluațiunea lucrărilor făcută după cum s'a arătat mai sus.

Art. 53. — În cazul când, la epoca fixată de contract pentru recepțiunea provizorie, lucrările nu ar fi cu desăvârșire gata, se va procedea întocmai după cum se prescrie în articolul prece-

¹⁾ Acest articol, atât de jicitor pentru interesele întreprinzătorului și, prin urmare, pentru lucrări, e ca o enigmă, în noile condițiuni.

În adevăr, orî-cine se va întreba, ce a voit autorul care, mai întâiu prin articolele relative la *cauțiune, garanție și reșineri* pare-că are de scop a facilita cesțiunea financiară întreprinzătorului, și apoi, prin acest articol, 'i ia îndărăt cu prisos tot ce i-a dat și 'i face pozițiunea cu mult mai dificilă, mai ales l'a începutul lucrărilor, când are mai multă trebuință de bani și n'are de cât aproviziuniri ?

dinte, la constatarea și evaluarea lucrărilor complet terminate și aflate în condițiunile contractului; pentru cele-lalte lucrări sau aproviziuniri se va face numai mențiune de cantitatea lor, fără a li-se aplica nici un preț.

Dacă lucrările rămase neefectuate ar fi de natură să fie supuse la întreținere, recepțiunea se va amâna pînă se vor termina și acestea.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§ 37. **Recepțiunea provizorie și situațiunea definitivă.** — La termenul prescrie în contract pentru săvârșirea lucrărilor, delegatul direcțiunii și cu antreprenorul, vor visita și examina toate lucrările întreprinderii spre a constata prin încheere de proces-verbal de recepțiune provizorie, dacă toate lucrările sunt terminate după prescripțiunile condițiunilor speciale.

Constatăndu-se că lucrările sunt terminate, inginerul diriginte va procedea la facerea măsurătorii generale și a situațiunii definitive.

În acest cas termenul de întreținere va curge de la data procesului-verbal de recepțiune provizorie.

În cazul contrar se va face situațiunea definitivă a lucrărilor terminate și bine executate. Lucrările neterminate sau rău executate se vor executa după aprecierea direcțiunii în comptul antreprenorului său de antreprenor.

În ambele casuri însă, se va aplica amenda prevădută în contract.

După ce se vor completa și termina toate lucrările, îndreptându-se și modificându-se defectele semnalate, se va face o nouă constatare la fața locului și se va încheia din nou proces-verbal de recepțiune provizorie, de la data căruia va curge termenul de întreținere.

Măsurătorea generală se va face în mod contradictoriu cu antreprenorul, său cu delegatul său autorizat cu procură în regulă căruia i se notifică cu 6 zile înainte de ziua fixată pentru începere ; în cas când antreprenorul nu va fi de față, se va face măsurătorea de oficiu de către inginerul diriginte, fără ca antreprenorul să aibă dreptul de a reclama sau contesta valoarea acestei măsurători.

Pe baza măsurătorii generale se vor calcula cantitățile și valorile definitive ale lucrărilor executate, dându-se antreprenorului un termen de 30 zile pentru a le controla și sub-semna spre acceptare, sau a face observațiunile sale ; după acest termen antreprenorul perde dreptul de reclamare.

Recepțiunile de lucrări nu se vor face în epoca de la 15 Octombrie la 15 Martie.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 46. (Vezi Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 47. La epoca prescrie în contract pentru terminarea lucrărilor, inginerul sau arhitectul diriginte va face recepțiunea lor provizorie, fără nici o amânare; întreprinzătorul este dator să asiste la această lucrare fără să aștepte o chemare osebită pentru acesta.

Recepțiunea se va face în urma unei măsurători generale și se va aplica diferitelor cantități de lucrări găsite efectuate cu prețurile adjudicațiunii.

Nu se vor primi provizoriu de cit lucrări complet terminate și găsite conforme cu condițiunile contractului sau aproviziunile făcute conform cu instrucțiunile scrise ale inginerului și îndeplinind condițiunile contractului.

Întreprinzătorul nu pôte invoca lipsa sa de la recepțiunea provizorie spre a contesta evaluațiunea făcută cum s'a dis mai sus.

Dacă recepțiunea va fi aprobată, termenul de întreținere se va socoti de la data procesului-verbal redactat cum s'a zis mai sus.

Când la epoca fixată în contract pentru recepțiunea provizorie, lucrările n'ar fi cu desăvârșire gata, inginerul său arhitectul va procedea întocmai după prescripțiunile de mai sus, la constatarea și evaluarea lucrărilor pe deplin terminate și aflate în condițiunile contractului; pentru cele-alte lucrări sau aprovisionări se va face numai mențiune de cantitatea lor, fără a li se aplica nici un preț.

Dacă lucrările rămase neefectuate vor fi de natură a fi și ele supuse la întreținere, recepțiunea se va amâna până se vor termina și acestea.

Art. 48. Pentru lucrările cari n'ar fi gata la epocă recepțiunei provizorie, administrațiunea rămâne liberă să acorde o prelungire de termen întreprinzătorului său să le termine în regie sau prin nouă întreprindere în comptul garanției întreprinzătorului primitiv. Și numai după ce toate lucrările vor fi terminate și primite, garanția acestuia îi va fi restituită.

În propunere am combinat dispozițiunea franceză cu acelea ale Lucrărilor Noi.

Pentru articolul 53, relativ la *Recepțiunea definitivă* am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

§. 56. **Întreținerea lucrărilor.**— Afară numai dacă nu se va stipula alt-fel în *Condițiunile speciale*, întreprinzătorul este dator a întreține lucrările în bună stare, p'al său compt, în timp de un an de la recepțiunea provizorie a lor, fără ca prin ficșarea unui termen pentru întreținere, Primăria să renunțe la responsabilitatea constructorului prevădută la art. 1483, al Codului civil

Dacă, în cursul termenului de întreținere, întreprinzătorul ar neglija de a întreține lucrările în bună stare, sau ar întârziă refacerea părților deteriorate, chiar după ce ar fi fost invitat la acesta, de către Directorul lucrărilor, Primăria, după trecere de 7 (șapte) zile de la acea invitare, va putea ordona facerea lucrărilor de întreținere sau reparare, în regiă sau printr'alt mod, în comptul reținerii, fără somațiune sau chemare în judecată, întreprinzătorul socotindu-se pus în întârziere prin chiar faptul degradărilor.

În cazul când, în cursul termenului de întreținere, ca și în timpul construcțiunii, lucrările s'ar deteriora cu devăvârșire sau s'ar distruge prin ver-o-causă oarecare, întreprinzătorul rămâne răspunzător către Primărie oșebit de sumele reținute, cu or-ice avere ar avea. dacă se va constata că distrugerea a provenit din negligența sa sau din viții de construcțiune.

§ 57. **Recepțiunea definitivă.**— La expirarea termenului de întreținere, revizindu-se din nou lucrările și găsindu-se în bună stare de întreținere, se va procedea, în urma cererii întreprinzătorului, la recepțiunea lor definitivă, prin încheiere de proces-verbal.

Nici o recepțiune definitivă nu se va putea face de la 1 Noiembrie până la 1 Aprilie st. n.

În urma aprobării procesului-verbal al recepțiunii definitive, întreprinzătorul este deslegat de contractul său și îi se va restitui reținerea.

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 39. **Garanția de întreținere.**— Garanția de întreținere, stabilită prin situațiunea definitivă se va reține până la recepțiunea definitivă a lucrărilor executate. În tot timpul acesta antreprenorul rămâne răspunzător de or-ice stricăciune s'ar oșebit lucrărilor, fiind densus obligat a le întreține, și a repara sau a reface cu a sa cheltuială toate lucrările sau părțile de lucrare deteriorate, fie din cauză de calitate rea a materialelor întrebuințate, fie din cauză de execuțiune vicioasă a lucrărilor.

În cas când antreprenorul ar neglija întreținerea lucrărilor

în stare bună sau ar întârziă cu refacerea părților deteriorate, direcțiunea după o simplă somațiune va fi în drept a executa reparațiunile în regie sau într'alt mod în comptul reținerii de garanție.

Rămâne bine stabilit că reparațiunea lucrărilor se va face în tot decursul timpului de întreținere iar nu numai după expirarea acestui termen.

§ 40. **Recepțiunea definitivă.**— La expirarea termenului de întreținere revizindu-se din nou lucrările și găsindu-se în bună stare, se va procedea la recepțiunea definitivă prin dresare de proces-verbal.

După aprobarea procesului-verbal de recepțiune definitivă de către direcțiune, se vor inapoia antreprenorului reținerile de garanție.

Dacă însă lucrările nu vor fi în bună stare se va amâna recepțiunea definitivă până la repararea complectă a tuturilor lucrărilor, care se va face, după aprecierea direcțiunii, fie în regie în comptul garanției de întreținere, fie direct de antreprenor.

Din *Condițiunile Franceze*,

Art. 27. (Veți Condițiunile franceze la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 49. În tot cursul termenului de garanție, întreprinzătorul rămâne răspunzător de or-ice stricăciuni s'ar oșebit lucrărilor; el e dator să le întrețină, să le repare sau să le restaureze cu cheltuiala sa. El plătește asemenea lucrătorii, cantonierii or-ice oșeni de pază necesarii pentru întreținere, fără să aibă drept să ceră ver-o despăgubire.

Dacă antreprenorul ar neglija ținerea în bună stare a lucrărilor, sau dacă ar întârziă să refacă părțile stricate, administrațiunea îi va face o somațiune, prescriindu-i și un termen în care să aibă a-și îndeplini această obligațiune.

Și când nici după trecerea aceluși termen el nu va fi făcut repararea sau restaurarea lucrărilor, administrațiunea va putea să ordone ca ele să se execute în regie sau în or-ice alt chip din reținerile făcute pentru acest scop.

În casuri de urgență când lucrarea ar fi expusă să se strice și mai mult prin întârziare, administrațiunea poate să ordone facerea lucrărilor de întreținere sau de reparațiunii or-ice în regie, or-ice în alt chip, fără să mai someze pe întreprinzător, care se va considera pus în întârziere prin chiar faptul degradării lucrului său.

Dacă în cursul timpului de garanție, lucrarea contractată s'ar deteriora cu devăvârșire sau s'ar distruge prin ver-o-causă oșebit, întreprinzătorul rămâne responsabil de pagubă, oșebit de garanție, cu or-ice altă avere a sa, când s'ar constata că distrugerea a provenit din negligența sau reaua lui credință, or-ice din execuțiunea vicioasă făcută în contra condițiunilor contractului.

Art. 50. La expirarea termenului de garanție se vor revizui din nou lucrările și, găsindu-se în stare bună și bine întreținute se va procedea la primirea lor definitivă prin încheiere de proces-verbal față cu întreprinzătorul căruia i se va restitui reținerile de garanție și contractul se va declara desfăcut.

Art. 51. Pentru aprovisionarea materialelor destinate la întreținerea șoselelor, recepțiunea provizorie va fi și definitivă, suprimându-se termenul de întreținere prevădut pentru lucrări.

Am adoptat dispozițiunea franceză combinată cu parte din dispoziția Primăriei București, relativă la întreținere.

Pentru articolul 54 relativ la *Plata reținerilor de garanție*, am avut în vedere, dispozițiunile din articolele citate mai sus pentru *Condițiunile Primăriei București*, *Lucrărilor Noi* și *Ministerului*, ér

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 48. (Vezi aceste condițiuni la urmă) și

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 45. Reținerea de garanție de 6 la sută din sumele trecute în situațiunile mensuale art 42, nu se poate în nici un caz sequestra sau instrăina, nici să se înlocuiască cu altă garanție; ea va servi pentru garantarea bunei execuțiuni a lucrărilor primite provisoriu.

Această reținere se va restitui numai după ce se va constata că, la expirarea termenului de garanție a întreprinderii, lucrările au fost în condițiunile contractului, în stare bună și bine întreținute și după aprobarea procesului-verbal de recepțiune definitivă.

Pentru articolul 57, relativ la *Dobândă pentru întârzieri de plată*, am avut în vedere:

Din *Condițiunile Primăriei București*,

Art. 50. **Plăți.** — În cazul când un mandat nu se va putea achita, din lipsa de alocațiuni, nici după două luni de la emisiunea lui, se va bonifica întreprinzătorului un interes de 5% pe an pentru suma neachitată, de la constatarea trecerii termenului de două luni și până la plată.

Din *Condițiunile Francese*,

Art. 49 (Vezi Condițiunile francese la urmă).

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 52. Plățile de acompturi pentru lucrări efectuate se fac prin ordonanțe de plată (mandate), emise asupra unei casierii publice și pe baza fondurilor disponibile din budget. Nici o despăgubire pentru nici un motiv nu se va da întreprinderii pentru întârziere de plată în timpul execuțiunii.

Cu toate acestea dacă întreprinzătorul n'a putut să fie complet plătit în cele trei luni, care urmăresc după recepțiunea definitivă regulat făcută, el are drept, după trecerea acestor trei luni, să ceară dobânda legală la sumele care îi ar mai fi încă datorite.

Neplata la timp a lucrărilor executate nu poate să fie invocată de întreprinzător ca motiv cu care să justifice suspensiunea sau chiar întârzierea lucrărilor.

Am adoptat dispozițiunea franceză, ținând seamă și de obiceiurile noastre.

În fine pentru articulele 56, 57, și 58, relative la *Contestațiuni*, m'am călăuzit de dispozițiunile articulelor 50, 51 și 52 ale *Condițiunilor Francese*, în cari am înlocuit Consiliile de Prefectură prin Tribunalul arbitral al Societății noastre și Consiliul de Stat, prin Justiția ordinară.

Am lăsat, în fine, neutilizate, că prezentând un interes cu totul particular sau ca inutile,

Din *Condițiunile Lucrărilor Noi*,

§. 30. **Scutire de vamă.** — Antreprenorul nu se va putea fo-

losi de nici unul din drepturile recunoscute direcțiunii C. F. R. pentru scutire de vamă a obiectelor întrebuințate la construcțiune.

Antreprenorul nu se va putea prevala de o sporire a tarifelor vamale, ulterioară licitațiunii, pentru a cere sporirea prețurilor.

§. 31. **Reducerea taxelor de transport.** — Reducerea taxelor de transport pe căile ferate pentru materialele de construcție ce s'ar prevede eventual în contract, va fi aplicabile numai pentru materialele încărcate în *vagoune complete*, și în condițiunile următoare:

a) Plata transportului se va face la stația de destinațiune. Taxe creditate sau refacțiuni nu se admit.

b) Antreprenorul va face cunoscut prealabil direcțiunii stațiunile din care voește să expedieze fie-care specie de material și stațiunile către cari expediază materialele.

c) Materialele se vor expedia pe adresa inginerilor sau agenților direcțiunii, al căror nume se va comunica antreprenorului în urma cererii sale.

d) Antreprenorul este obligat a avea la stațiunea de destinațiune un agent pentru primirea și descărcarea materialelor; toate cheltuelile provenite din nedescărcare la timp a materialelor, vor fi în sarcina sa.

e) Neîndeplinirea condițiunilor indicate mai sus, va atrage după sine anularea reducerii de taxe.

§. 32. **Bilete de liber parcurs** — Nu se acordă nici prin contract, nici în timpul lucrărilor antreprenorilor sau agenților lor bilete de liber parcurs pe căile ferate în exploatare.

Din *Condițiunile Ministerului*,

Art. 21. Acompturile cari se dau întreprinzătorilor în timpul execuțiunii, represintă sumele ce aceștia au să plătescă pentru materialele pe cari le-au întrebuințat în lucrarea contractată, și salariile lucrătorilor cari o execută; și datorile către furnisorii de materiale și către lucrători, fiind privilegiată după lege și plata lor garantată prin condițiunile de față, creditorii particulari ai întreprinzătorilor nu pot să poprască plata acestor acompturi date după situațiuni parțiale.

Întreprinzătorii de lucrări publice nu pot să cedeze altor persoane sumele la cari li s'ar recunoște dreptul prin situațiuni parțiale.

Art. 22. Administrațiunea va ține seamă de popririle făcute de creditorii particulari ai întreprinzătorilor, numai la regularea definitivă a compturilor lor; fie la recepțiunea provisorie a lucrărilor lor sau furniturilor, din sumele ce s'ar mai cuveni atunci întreprinderii (după ce se vor fi plătit creanțele ei arătate la art. 20 și 21 de mai sus), fie la recepțiunea definitivă, din reținerile de garanție 6 la sută și în marginile părții din aceste rețineri la restituirea căreia întreprinderea ar avea drept la acea epocă.

Art. 44. La cas cind adjudecatorul veri-unei lucrări ar depinde de o protecțiune străină, el nu va putea să recurgă la acea protecțiune, pentru ce privește executarea contractului său, până la lichidarea completă a întreprinderii.

Art. 55. Toate somațiunile făcute de administrațiune întreprinzătorului, ca și cele ce le ar fi adresate de agenții administrațiunii, vor avea putere legală, și întreprinzătorii nu vor putea, în nici un caz, să nu recunoască autoritatea și existența lor.

C. G.